

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalian koulutusohjelma

Matilda Metsäketo

ELÄKEIKÄISTEN KOKEMUKSIA MANNERHEIMIN LASTENSUOJELU-
LII-
TON LASTENHOITOTOIMINNASTA

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

METSÄKETO, MATILDA

Eläkeikäisten kokemuksia Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitotoiminnasta

Opinnäytetyö

41 sivua + 1 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Merja Nurmi

Toimeksiantaja

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Kymen piiri ry.

Toukokuu 2014

Avainsanat

eläkeläiset, kvalitatiivinen tutkimus, motivaatio, teemahaastattelu, vapaaehtoistyö

Tässä työssä tutkittiin eläkeikäisten Mannerheimin Lastensuojeluliiton eli MLL:n lasten hoitajien kokemuksia lastenhoitotoiminnasta. Tilaajana oli MLL:n Kymen piiri ry. ja tarkoituksena oli selvittää lasten hoitajia motivoivia tekijöitä, sekä kerätä heiltä ainutlaatuisia kokemuksia. Tavoitteena oli saada tietoa, jota voi hyödyntää mietittäessä, millä keinoin ja mistä lastenhoitotoimintaan saataisiin lisää eläkkeelle jääneitä ihmisiä. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineistokeruu menetelmänä oli teemahaastattelu. Aineisto koostui seitsemästä haastattelusta, jotka toteutettiin haastateltavien kotona. Analysointi tapahtui teemoittelemalla.

Tutkimuksen mukaan lasten hoitajilla on pääasiassa positiivisia kokemuksia lastenhoitotoiminnassa mukana olemisesta. Motivaation lähteet ovat tutkimuksen mukaan sisäisiä. Esiin nousi mm. halu auttaa, kokemus itsestään tärkeänä ja luottamuksen arvoisena, tarve saada rytmiä arkeen sekä mahdollisuus luoda uusia, merkittäviä ihmissuhteita. Työstä saatu palkka ei ollut haastateltavien mukaan merkittävää, vaan vastauksissa korostui kokemus työstä vapaaehtoistyönä. Vastauksista nousi esiin haastateltujen aikaisempi työhistoria sosiaali- ja terveysalalla, sekä heidän lastenhoitotoimintaan mukaan lähteminen ystävän kautta, tai lehdestä tiedon saatuaan. Haastatteluissa korostui mahdollisuus valita oman osallistumisensa määrä, kun jokaisesta lastenhoitokeikasta pystyi kieltäytymään halutessaan.

MLL voi kannustaa lisää eläkeikäisiä mukaan lisäämällä tiedotusta, sekä kohdentamalla sitä suoraan eläkeläisille. Potentiaalisia lasten hoitajia voi hakea esimerkiksi kohta töistä eläkkeelle jäävien sosiaali- ja terveysalan työntekijöistä, sekä kannustamalla jo mukana olevia tiedottamaan toiminnasta lähipiirissään. Tutkimuksen mukaan MLL ei voi kuitenkaan vaikuttaa olemassa olevien lasten hoitajien jatkamiseen, koska suurin osa vastaajista kertoi sen riippuvan pelkästään heidän terveydentilastaan.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

METSÄKETO, MATILDA

Pensioners Experiences on Mannerheim League for
Children Welfares Short Term Child Care Services

Bachelor's Thesis

41 pages + 1 pages of appendices

Supervisor

Merja Nurmi, Senior Lecturer

Commissioned by

the Mannerheim League for Child Welfare, Kymi Re-
gion

May 2014

Keywords

pensioner, qualitative research motivation, theme in-
terview, voluntary work,

This study was commissioned by the Mannerheim League for Child Welfare, Kymi Region, and its aim was to find out what motivates retired people to participate in short term child care services. The goal was to find out how and where the Mannerheim League could find more pensioners to participate. The study was carried out as qualitative research and the data was gathered using a theme interview method. The data was analyzed by themes and consisted of seven interviews that were held in an answerer's homes.

According to the study, the pension aged babysitters had almost only positive experiences of short term child care services. Things that motivate people to participate consisted of inner motivation, such as desire to help other people, need to feel valuable and trustworthy, and opportunity to make new meaningful relationships. The wage was not significant according to the answers, but short term child care services were sought as voluntary work. History at working in the social- and health sector stood out in the answers as did the fact that entry took place after hearing about it from a friend or after reading from it in newspaper. An opportunity of choosing each job separately was mentioned as a notable factor.

The Mannerheim League for Child Welfare could encourage elderly to participate by increasing information and targeting it directly to pensioners. Potential babysitters could be found among the soon retiring social- and health care workers. Those already participating could be encouraged to inform their circle of acquaintances. According to the study, the Mannerheim League for Child Welfare can't have an influence on how long existing babysitters are going to continue, because most of the answerers told it depends only on their own state of health.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	7
3	VAPAAEHTOISTYÖ	7
4	ELÄKEIKÄISTEN AJANKÄYTTÖ	12
	4.1 Työssäkäynti	12
	4.2 Vapaa-aika	13
5	MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO	15
	5.1 Historia	16
	5.2 Arvot ja päämäärät	17
	5.3 Lastenhoitotoiminta	18
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
	6.1 Tutkimuskysymys	20
	6.2 Tutkimuskohde	20
	6.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä	21
	6.4 Tutkimusaineiston analysointi	22
7	TUTKIMUSTULOKSET	24
	7.1 Taustatiedot	24
	7.2 MLL:n toimintaan mukaan lähtö	24
	7.3 Lasten hoitajana toimimiseen motivoivat tekijät	25
	7.4 Verotus, palkanmaksu ja käytettävyyssaikeiden ilmoittaminen	27
	7.5 MLL:n järjestämät pienryhmät, jatkokoulutus ja virkistysillat	28
	7.6 Lasten ja perheiden kanssa toimiminen	29
	7.7 Tulevaisuus MLL:n lasten hoitajana	30
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	31
	LÄHTEET	39

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön taustalla on monta eri yhteiskunnallisesti merkittävää asiaa. Ikääntyminen ja eläkkeelle jääminen ovat kaikille ihmisille eteen tulevia asioita, ja vanhuus sekä siitä seuraavat asiat ovat yhä enemmän mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa. Nykyään ikäihmisiä ei enää arvosteta yhtä paljon kuin aikaisemmin, koska ajatellaan että heitä ei tarvita enää esimerkiksi osaamisensa siirtämiseen seuraaville sukupolville, perheen pääksi tai lapsia hoitamaan (Kurki 2007, 26). Nyky-yhteiskunta on keksinyt näihin kaikkiin muun ratkaisun. Tämä ei kuitenkaan tarkoita ettei iäkkäimmistä ihmisistä olisi hyötyä yhteiskunnalle. Ihmisen arvoa ei tulisi mitata sillä, mitä hyötyä hänestä muille on. Jokaisen ihmisen pitäisi olla hyödyksi itselleen ja elää niin, että tuntee oman elämänsä arvokkaaksi ja hyödylliseksi.

Opinnäytetyö sai alkunsa omasta kiinnostuksestani Mannerheimin Lastensuojeluliiton, eli MLL:n toimintaa kohtaan. Otin yhteyttä Kymen piirin perhetyönohjaajaan ja keskustelimme yhdessä mahdollisista opinnäytetyön aiheista. Lastenhoitopalveluun liittyvä aihe tuntui luontevalta koska olen itsekin toiminut MLL:n lasten hoitajana. Ajatus kerätä nimenomaan eläkkeelle jääneiden kokemuksia, näkemyksiä ja motivaation lähteitä tuli MLL:n puolelta. Tavoitteena on saada tietoa, jota voi hyödyntää saadakseen lisää eläkeläisiä mukaan toimintaan. Itse olen myös ollut aina kiinnostunut järjestötoiminnasta ja sen merkityksestä hyvinvointiyhteiskunnassa. Vaikka lastenhoitotoiminta on palkallista työtä, se ajatellaan monesti vapaaehtoistyönä, koska se on kolmannen sektorin järjestön organisoimaa toimintaa.

Ikäihmiset jäävät eläkkeelle yhä hyväkuntoisempina, ja tulevaisuudessa heidän yhteiskunnan toimintaan osallistumisen merkitys vain kasvaa (Kurki 2007, 133). Tästä näkökulmasta halusin tuoda esiin heidän kokemuksiaan yhteiskunnan arvokkaina osallistujina. Eläkeläiset ovat jo tehneet työuransa, ja nyt heillä on valta valita, mihin haluavat omaa arvokasta aikaansa käyttää. Asenteiden päivittäminen iäkkäämpiä ihmisiä ja heidän arvokkuuttaan kohtaan olisi tervetullut muutos. Aktiiviset eläkeläiset valitsevat olevansa oman elämänsä toimijoita, eivät vain kuluttajia. He eivät suostu valumaan marginaaliin, epätaasa-arvoiseen tilanteeseen, jossa edessä odottavat sairaudet ja riippuvuus

muihin ihmisiin. (Kurki 2007, 25,126.) Näiden edellä mainittujen asioiden takia itseänikin kiinnosti saada tietää, mitä he saavat vastineeksi oman vapaa-aikansa antamisesta yhteiseksi hyväksi.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä kokemuksia ja näkemyksiä MLL:n eläkeikäisiltä lasten hoitajilta. Kerättyä tietoa on tarkoitus hyödyntää pohdittaessa miten mukaan saataisiin houkuteltua enemmän eläkkeellä olevia. Lastenhoitopua tarvitaan myös päiväsaikaan, jolloin muut lasten hoitajat ovat usein koulussa tai töissä, mutta eläkeläisillä olisi useimmiten mahdollisuus työskennellä myös päiväsaikaan. Vapaaehtoisorganisaation markkinoinnin kannalta yhtenä suurena tavoitteena on rekrytoida lisää ihmisiä mukaan. Jotta markkinointi olisi tehokasta, ensin pitää selvittää, mitkä ovat organisaatioon liittymisen motivaatiot, millaisille jäsenille sillä on tarjottavaa, millaiset vapaaehtoiset ovat sille oikeita, miten heidät saa mukaan toimintaan ja miten heitä jatkossa ohjataan. Omaa jäsenistöään tutkimalla organisaatio saa arvokasta tietoa jota voi hyödyntää rekrytoinnissa. (Raninen, Raninen, Toni & Tornaesus 2008, 168.) Tässä tutkimuksessa on tarkoitus saada vastauksia juuri näihin asioihin.

Tämän työn tarkoituksena on ensisijaisesti päästää eläkeikäiset lasten hoitajat ääneen ja antaa heidän kertoa omilla sanoillaan kokemuksistaan ja näkemyksistään ja koota niistä esiin yhdistäviä tekijöitä ja ainutlaatuisia tulkintoja. Keräämällä tietoa siitä, miten he ovat toimintaan mukaan tulleet ja mikä heitä motivoi mukana olemiseen, voidaan miettiä mistä ja miten uusia lasten hoitajia voitaisiin mukaan saada. Tarkoituksena on myös saada tietoa siitä, millaisia ihmisiä mukana toiminnassa on, esimerkiksi ovatko he muutenkin aktiivisia vapaaehtoistyön tekijöitä ja ovatko he muuten paljon tekemisissä lasten, esimerkiksi omien lastenlastensa kanssa.

3 VAPAAEHTOISTYÖ

Työn ja ei-työn erottaminen toisistaan on yhä hankalampaa, koska monen ihmisen aika ei aina jakaannu puhtaasti työ-aikaan, ja vapaa-aikaan, vaan nämä ovat kietoutuneet yhteen. On olemassa paljon töitä, jotka saavat aikaan merkittäviä asioita, mutta joita tehdään ihmisten omalla vapaa-ajalla. Yhtenä täl-

laisena on vapaaehtoistoiminta. (Riikonen 2013, 50.) Eläkeläisiä ja vapaaehtoistyötä yhdessä ajateltaessa ensimmäisenä mieleen nousee se vapaaehtoistyö mitä muut tekevät ikäihmisten keskuudessa, eikä se työ mitä eläkeläiset itse voisivat tehdä. Hyväkuntoiset eläkeläiset voivat kuitenkin sitoutua vapaaehtoistyöhön aivan samalla tavalla kuin nuoremmatkin. Vapaaehtoistyön eri muotoja on paljon ja eläkeikäiset voivat tehdä monia eri asioita. Vanhemmilla ihmisillä on paljon sellaista tietoa ja taitoa, jota pitäisi osata hyödyntää paremmin. Ikäihmiset voivat jättää vanhuuden ”taakan” harteiltaan ja alkaa sen sijaan aktiivisiksi toimijoiksi omien kiinnostuksen kohteidensa mukaan. Toimiminen ja osallistuminen tukevat oman itsensä hyväksymistä ja löytämistä uudessa elämäntilanteessa eläkkeelle jäämisen jälkeen. Eläkkeelle siirtyminen ei tarvitse olla negatiivinen uuteen tilanteeseen mukautuminen, vaan uusi elämänvaihe jossa omaa itseään voi alkaa toteuttamaan uudella tavalla, uusien asioiden kautta. (Kurki 2007, 131 - 132.)

Ihmisten parissa tehtävä vapaaehtoistyö perustuu nimensä mukaisesti vapaaehtoisuuteen, omasta halusta lähtevää toisen ihmisen auttamista. Toiselle voi antaa apua omien voimavarojen ja mahdollisuuksiensa mukaan, eli vaikka vain kerran, satunnaisesti tai säännöllisesti viikoittain tai päivittäin. Vapaaehtoisella on aina oikeus valita työnsä ja sitoutua siihen itselleen parhaalla tavalla. Vaikka valinnan mahdollisuus on olemassa, vapaaehtoistyöhön pitää kuitenkin sitoutua, tehdä se mitä on sovittu niin hyvin kuin itse omilla taidoillaan osaa. Vapaaehtoistyöntekijän ei kannata luvata sellaista mitä ei voi pitää, tai mihin omat voimat eivät riitä. Myös avun tarvitsijalla on mahdollisuus valita avun antajansa. Vapaaehtoistyössä on tärkeää ihmisten välinen kunnioitus jossa autettava ja auttaja ovat tasa-arvoisia keskenään. Kaikki ihmiset ovat yhtä arvokkaita, vaikka tarvitsevatkin välillä apua. Vapaaehtoistyö tapahtuu autettavan ehdoilla niin, että autettava itse määrittelee mihin apua tarvitsee, auttaja ei siis tule kertomaan missä autettava apua tarvitsee. Olennaista vapaaehtoistyössä on ihmissuhdetaidot joita testataan niin autettavan kuin hänen lähipiirinsäkin kanssa. (Auttamisen iloa 2008, 16 - 19.)

Eläkeikään tulevat ihmiset ovat yhä hyväkuntoisempia, ja heitä on koko ajan enemmän. Ikäihmisten tekemän vapaaehtoistyön merkitys voi tulevaisuudessa olla yhä suurempi niin heidän oman hyvinvointinsa kuin yhteiskunnankin

kannalta. Ikäihmisten tekemällä vapaaehtoistyöllä on monia etuja. Sosiaalisista eduista merkittävimpänä on mahdollisuus sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen. Ikäihmisten ollessa esillä ja mukana yhteiskunnassa, heitä aletaan arvostaa ja nähdään keitä he todella ovat. Vapaaehtoistyötä järjestävät yhdistykset ja järjestöt taas saavat käyttöönsä arvokasta kokemusta ja tietoa jota voivat hyödyntää oman toimintansa kehittämisessä. Ikäihmisille itselleen taas vapaaehtoistyö voi antaa sisältöä elämään ja kokemuksen itsensä tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä. (Kurki 2007, 133.)

Psykologi Hilkka Niemelä (2013) kertoo kirjassaan omasta eläkkeelle jäämisestään ja siitä, miten oma identiteetti muuttuu, kun osa sen perustaa muuttuu, eli työssä käyminen loppuu. Muutaman vuoden itsensä ja paikkansa etsiskelyn jälkeen hän heräsi ajattelemaan, että hänen pitäisi hankkia oma elämä ja omat aikataulut. Tämän ajattelutavan seurauksena hän sai taas omasta itsestään kiinni:

”Myöhemmin menin diakoniakirpputorille vapaaehtoiseksi. Siellä sain myös yhteisön, johon voi kuulua. Tuntui, kuin ainakin osa työminästäni olisi palannut uudessa muodossa, osana perusmiina. Joskus väsyttää työpäivän jälkeen. Tunne on tuttu ja oikeastaan aika hyvä.” (Niemelä 2013, 50.)

Vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemisessä on myös vaikeutensa. Aloittamiseen tarvitaan usein sosiokulttuurista innostamista, jotta ikäihmiset saisivat käyttöönsä omat ehkä jo kadotetut voimavaransa tai jotain muuta, joka motivoi ihmiset mukaan toimintaan. Ihmisiä on tuettava osallistumisessa ja heräteltävä heitä näkemään omat mahdollisuutensa toimia. Alussa mukaan tuleva tarvitsee myös innostamista, jotta hän integroituu vapaaehtoistoimintaa järjestävään yhteisöön, sekä informaatiota ja opastusta jotta työtä opitaan tekemään. (Kurki 2007, 133.) Tärkeitä ovat myös muut vapaaehtoiset ja heidän yhdessä muodostamansa ryhmä, jonka edellytyksenä on tutustuminen toisiinsa. Tutustuminen muihin saa myös vapaaehtoiset pysymään mukana toiminnassa. Hyvä ryhmä ei synny itsestään vaan se vaatii kaikilta jäseniltään työtä yhteishengen hyväksi. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 62 - 63, 68.)

Vapaaehtoistyön muotoa valitessaan ihminen yleensä päätyy itselleen jotenkin läheiseen organisaatioon, työmuotoon tai avuntarvitsijoihin. Vapaaehtoistyössä sitoutuminen organisaatioon ja sen tekemään työhön on yleensä siis tunneperäistä sitoutumista. Työntekijällä on siis tunteeseen perustuva halu kuulua organisaatioon. Tämänlainen sitoutuminen kasvaa sitä mukaa kun työntekijä pääsee osallistumaan organisaation toimintaan, tunnustaa samat arvot mitkä organisaatiollakin on sekä rakentaa minäkuvaansa itsestään osana organisaatiota ja organisaatiota osana itseään. Tunneperäisesti sitoutuneet ihmiset myös antavat itsestään suuremman työpanoksen kuin sellaiset, joilla tunnesidettä ei ole tai se on heikompi. (Leiviskä 2011, 120 - 122.)

Vapaaehtoistyöllä on aina kaksi eri puolta. Se, mitä vapaaehtoistyö antaa työn kohteelle ja se, mitä vapaaehtoistyön tekeminen antaa tekijälleen. Jokaisella vapaaehtoistyötä tekevällä on omat motivaationsa, ja ne painottuvat eri tavalla. Yhden työssä korostuu halu antaa apua toiselle ihmiselle, toisen työssä taas halu saada itselleen mielekästä tekemistä ja tarpeellisuuden tunteen, kolmas taas haluaa vain saada aikansa kulumaan. Vapaaehtoistyö voi myös tarjota uusia haasteita ja mahdollisuuden oppia uusia asioita. Moni olisi halukas osallistumaan vapaaehtoistyön tekemiseen jos vain tietäisi missä ja miten juuri itseään kiinnostavan toiminnan voisi aloittaa. (Auttamisen iloa 2008, 15.)

Yeung (2004) kirjoittaa artikkelissaan tutkimuksestaan jossa hän tarkastelee vapaaehtoisuusiota haastatteleamalla 18 kirkon vapaaehtoistyössä mukana olevaa 29–68-vuotiasta. Tutkimuksessa käsitellään aihetta yksilöllisten kokemusten ja vapaaehtoistyön merkitysten näkökulmasta. Haastatteluaineistosta löytyi 767 motivaation merkitysyksikköä, joista Yeung muodosti timanttimalin missä on mukana saaminen–antaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys ja pohdinta–toiminta kahdensuuntaisina ulottuvuuksina. Toinen suunta on itsestä poispäin suuntautuneisuus, kohti sosiaalisia piirejä, uusia sisältöjä ja toisille antamista. Toinen suunta on kohti vapaaehtoistyön tekijää ja tarkoittaa kohti omaa pohdintaa ja mietintää ja itselle saamista. Ensimmäinen, saaminen–antaminen -ulottuvuus kattoi melkein kolmanneksen tutkimuksen motivaation elementeistä. Vastaajat kokivat saaneensa vapaaehtoistyöstä esimerkiksi ilon tunnetta ja järjestelmällisyyttä ajankäyttöön. Toisessa päässä, antamisessa taas mainittiin halu olla hyödyllinen ja halu antaa tukea

sekä iloa toiselle ihmiselle. Jatkuvuus–uuden etsintä -ulottuvuuteen taas sijoitui kymmenys motivaatioelementeistä. Jatkuvuus ilmentyi esimerkiksi niin, että vapaaehtoistyö nähtiin palkkatyön jatkona, ja sen nähtiin ylläpitävän hyvinvointia sekä jaksamista. Uuden etsintä näkyi vastauksissa uuden oppimisena, ja oman elämänpiirin laajentamisena. Etäisyys–läheisyys -ulottuvuus kattoi kuudesosan elementeistä ja etäisyys ilmeni esimerkiksi vapaaehtoistyön joustavuutena. Vapaaehtoistyötä voi tehdä spontaanisti ja omien valmiuksien mukaan. Toisaalta taas vapaaehtoistyön nähtiin antavan sosiaalista läheisyyttä, mahdollisuuden kuulua johonkin ryhmään ja tilan vuorovaikutukselle muiden ihmisten kanssa. Pohdinta–toiminta -ulottuvuus sisälsi noin kymmenyksen motivaation elementeistä. Pohdinta näkyi esimerkiksi vapaaehtoistyön tarjoamana mahdollisuutena käsitellä omia ehkä vaikeitakin henkilökohtaisia asioita. Toiminta taas ilmeni vapaaehtoistyön mahdollisuudella täyttää tyhjäksi koettua aikaa, esimerkiksi eläkkeelle jäämisen jälkeen.

Yeung (2004) kirjoittaa piirtäneensä timantin kokoamisen jälkeen osasta haastatelluista ns. henkilökohtaisen motivaatiokartan, eli merkitsi timanttiin haastatellun vastaukset ja analysoi esimerkiksi yhden vastaajan vapaaehtoisuuden suuntautuvan enemmän toisia kuin itseään kohti, koska vastaajan elementit olivat läheisyyden, uuden etsinnän ja antamisen ulottuvuuksilla, eikä etäisyyden, jatkuvuuden ja saamisen puolella.

Yeung (2004) käsittelee lopuksi vastaajajoukon uskonnollisuuden vaikutusta tuloksiin, mutta toteaa että uskonnolliset elementit eivät kuitenkaan nousseet merkittäviksi kokonaisuudessa. Hän kuitenkin nostaa esiin että uskonnollisuus voi vastaajasta riippuen vaikuttaa kolmeen ilmiöön jotka yleensä liitetään ihmisen motivaatioon. Se voi ohjata ihmisen käytöstä: miksi yleensä toimia vapaaehtoisena uskonnollisessa kontekstissa? Se voi vaikuttaa arvojen kautta ihmisen inspiroimiseen, ja uskontoon liitetyt normit voivat tukea vapaaehtoistyön tekemistä. Yeung nostaa artikkelissaan esiin timanttimallin moniulotteisuuden ja sen miten se rohkaisee näkemään monitahoisen vapaaehtoisuuden motivaation niin käytännönläheisessä kuin teoreettisessa kontekstissa. Vapaaehtoisuuden motivaatiota ja ylipäätään vapaaehtoistyötä voikin tarkastella monesta eri näkökulmasta.

4 ELÄKEIKÄISTEN AJANKÄYTTÖ

4.1 Työssäkäynti

Osa eläkeikäisistä jatkaa työssä vielä virallisen eläkeiän jälkeen. Ihmisten hyvinvoinnin lisääntyessä myös toimintakyky ja elämän laatu säilyvät yhä pidempään hyvänä. Elinajanodotteen kasvaessa myös eläkeikäisten määrä kasvaa. 65–74-vuotiaiden työllisyysaste vuonna 2012 oli 9,5 prosenttia, mikä oli kuusi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 1997. Saman ikäryhmän väestönmäärä on kasvanut tarkastelujaksolla 114 000 henkilöllä. Myös 55–64-vuotiaiden työllisyysaste oli kasvanut saman jakson aikana merkittävästi 35,8 prosentista 58,2 prosenttiin. (Tilastokeskus 2013.)

Työssä jatkamiseen kannustaa moni asia. Halukkaimpia jatkajia ovat ne, jotka pitävät työtään tärkeänä, ovat tyytyväisiä työnsä sisältöön ja jotka haluavat kehittyä työssään. Tärkeää on myös kokemus siitä, että ikääntyneen osaamista ja työpanosta arvostetaan työyhteisössä. Myös työnantajan kannustus on isossa osassa. (Lundell, Tuominen, Hussi, Klemola, Lehto, Mäkinen, Oldenbourg, Saarelma-Thiel & Ilmarinen 2011, 271.)

Jatkaakseen työelämässä koko- tai osapäiväisesti vielä eläkeiän jälkeenkin, ihmisen tarvitsee olla motivoitunut siihen. Työn pitää antaa tekijälleen jotain arvokasta. Leiviskä (2011) esittelee kirjassaan seitsemän työn merkityksellisyyttä tuottavaa ulottuvuutta, jotka vaikuttavat siihen, miten motivoituneita ja hyvinvoivia ihmiset omassa työssään ovat. Yhtenä ulottuvuutena on henkisyys eli tunne siitä, että on tekemässä merkityksellistä työtä. Työ sekä tyydyttää ihmisen tarvetta olla hyödyksi että tarjoaa tunnetta yhteenkuuluvuudesta työyhteisöön. Työn henkisyys tarkoittaa siis sitä, että ihminen etsii oman työnsä tarkoitusta ja löytää sen. Toisena ulottuvuutena on ihminen itse, eli oman itsensä tunteminen, omien taitojen tunnustaminen ja yleinen suhtautumistapa työtä kohtaan. Ihmisen oma sisäinen motivaatio, halu toteuttaa ja kehittää itseään, aiheuttaa mielenkiinnon omaa työtä kohtaan. Näin jo pelkkä työn tekeminen ja toiminta on palkitsevaa. Ihmisen henkinen pääoma, eli mitä ihminen osaa, keitä hän tuntee ja kuka hän itse on, ja ennen kaikkea näiden tunteminen itsessään luo ihmiselle varan valita ja muokata myös työnsä vastaamaan omia unelmiaan, arvojaan ja tavoitteitaan. Omaan itseensä luottava, tu-

levaisuuteen toiveikkaasti ja optimistisesti suhtautuva työntekijä kehittää itseään ja luo tilaa uusille haasteille. Uusien haasteiden etsintä näkyy myös kolmannessa ulottuvuudessa, ihmisen sisäisessä kasvussa, jolloin työn merkityksellisyys näkyy haluna kehittää esimerkiksi itsensä tuntemista, omaa yhteisöllisyyttä, motivaatiota ja sitoutumista. Neljäntenä työn merkityksellisyyden kokemiseen liittyy se yhteisö, jossa ihminen toimii. Yhteisön tarjoamat positiiviset ihmissuhteet ja sitä kautta yhteenkuuluvuuden tunne antavat ihmisille voimavaroja ja hyvin toimivan työyhteisön työkaverit voivatkin olla merkittävä työn merkityksellisyyden lähde. Osa ihmisistä etsii työpaikalta nimenomaan yhteenkuuluvuutta ja sosiaalisia suhteita, eikä esimerkiksi työstä saatu palkka ole merkittävin tekijä puhuttaessa työhön motivoivista tekijöistä.

Viidentenä Leiviskä (2011) esittelee työn suorituksena, tekemisenä joka tarjoaa haastetta, vaikuttaa identiteettiimme ja tarjoaa meille itsenäisyyttä ja mahdollisuuden toteuttaa itseämme. Työ tarjoaa ihmisille paikan omassa yhteisössään ja tarjoaa mahdollisuuden omanlaisilleen kokemuksille ja tunteille. Työ itsessään on muuttunut vuosien varrella yhä kiireisemmäksi ja enemmän tulostavoitteiseksi. Tämä saa aikaan sen että työpaikka valitaan yhä varmemmin omia arvoja vastaavaksi työksi, jossa työolot ovat itselleen sopivat ja työ tarjoaa muutakin kuin palkkaa. Työ ei siis enää ole vain työtä. Työn merkityksellisyteen vaikuttaa myös työn ja työntekijöiden johtaminen. Hyvin johdettu työyhteisö myös voi hyvin sekä antaa työntekijöille positiivisen kokemuksen työskentelystä ja työyhteisöstä. Viimeisenä kohtana Leiviskä (2011) puhuu tasapainosta, jonka ihminen saavuttaa kun työ, työyhteisö ja yksityiselämä ovat kaikki tasapainossa luomassa yksilöllistä hyvinvointia. Tämä tarkoittaa jokaiselle ihmiselle eri asiaa. Toiset tarvitsevat enemmän työtä ja sen tuomia hyvinvointia tukevia elementtejä. Toinen arvostaa enemmän vapaa-aikaa. Tärkeintä on löytää kokonaisuus, joka tuottaa niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalistakin hyvinvointia.

4.2 Vapaa-aika

Eläkkeelle siirtymiseen ja siitä seuraavaan runsaaseen vapaa-aikaan ei aina valmistauduta. Eläkkeelle jääviä voikin uhata fyysinen, mentaalinen, affektiivinen tai sosiaalinen toimintakyvyttömyys. Ikäihmiset voivat ehkäistä näitä asioi-

ta aktivoitumalla ja integroitumalla erilaisiin yhteisöihin. Eläkkeelle jääneillä ihmisillä on paljon näennäistä vapaa-aikaa jos ajatellaan vapaa-aika työstä vapaana aikana. Vanhemmallakin ihmisellä saattaa kuitenkin olla paljon erilaisia ennalta määrättyjä ajankäytön kohteita, kuten esimerkiksi kotityöt. Todellinen vapaa-aika on jotain sellaista joka on suhteessa yksilön todelliseen vapauteen, siihen että voi vapaasti valita ajankäyttönsä sen hetkisten halujen, tunteiden ja rationaalisen harkinnan mukaan. Toimintaa ei siis ohjaa mikään ulkoinen paine. (Kurki 2007, 122 - 124.)

Eläkkeelle siirtymisen voi tehdä monella eri tavalla. Solidaarinen eläkkeelle jääminen tarkoittaa aktiivisen eläkeläisen sitoutumista yhteisen hyvän tuottamiseen omalla toiminnallaan. Rauhoittuminen eläkkeelle taas tarkoittaa eläkeläisen jäämistä pois kaikesta osallistumisesta, esimerkiksi yhdistystoiminnasta, ja hänen sosiaaliset suhteensa rajoittuvat läheisimpiin ihmisiin. Tällainen eläkeläinen kuluttaa aikaansa television ja matkailun parissa. Vapaa-ajan viettämiseen suuntautunut eläkeläinen ottaa osaa erilaisiin ikäihmisten aktiviteetteihin ja matkustelee samanikäisten kanssa. Kulttuurinen eläkeläinen sananmukaisesti nauttii kaikenlaisista kulttuuritapahtumista. Viimeisenä eläkkeelle jäämisen tapana on pelkkä siirtyminen yksinäisyyteen. Silloin ihminen sulkeutuu ja rajautuu pelkkään kotiinsa tai laitokseen. (Elizasu 1999, 163 - 164 Kurjen 2007, 125 mukaan.) Lampikoski (2009, 155 - 156) taas vertaa elämää jalkapalloon. Hänen mukaan yli 58-vuotiailla on pallo hallussa, pallo lopullisesti hukassa tai he voivat jakaa pallotietouttaan eteenpäin. Tämä tarkoittaa, että he voivat valita ajankäyttöään kiinnostuksensa ja omien voimiensa mukaan. He voivat siirtää hiljaista tietoaan eteenpäin, päästää luovuutensa valloilleen tai harrastaa ja nauttia elämästä. Haasteena on kynnistyminen. Tunne siitä, että elämällä ei ole enää mitään uutta tarjottavaa. Tekemistä voi myös rajoittaa sairastelu tai vähävaraisuus.

Osana Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän kaupungin Ikivihreät -projektia toteutettiin kohorttivertailututkimus jossa tarkasteltiin eri harrastustoimintoja ja niiden muutoksia vuosina 1988, 1996 ja 2004. Haastattelukysymykset koskivat esimerkiksi taideharrastusta, opiskelua, matkustelua ja järjestötoimintaa. Kolmena ajankohtana toteutettuihin haastatteluihin otettiin aina haastatteluhetkellä 65–69-vuotiaita jyväskyläläisiä. Ensimmäisenä ajankohtana tutkimuk-

seen osallistui 362, toisena 320 ja viimeisenä 292 vastaajaa. Yleisesti ottaen tutkimuksessa huomattiin harrastusten monipuolistuneen ja lisääntyneen tarkastelujakson aikana. Yksittäisten harrastusten muutoksista esiin nousi radion kuuntelun väheneminen, jonka selitettiin ainakin osin johtuvan television katselun ja kirjojen lukemisen lisääntymisestä. Tähän nähtiin liittyvän myös yhteiskunnalliset vaikutukset, eli esim. radiomedian tarjonnan muuttumisena nuorille painotetuksi. Myös eläkkeelle jääminen vaikutti paljon harrastusten lisääntymiseen. Tämän syyksi vastaajat kertoivat lisääntyneen vapaa-ajan. Yksi lisääntyneen harrastuneisuuden selittäjä on myös eläkeläisten parantunut terveys ja toimintakyky. Yhteiskunnan kannalta ajateltuna uusi, aktiivinen kolmas ikä eläköitymisen jälkeen vaikuttaa esimerkiksi palvelujen käyttöön ja eläkeläiset ovat tärkeä voimavara myös vapaaehtoistyössä. Tutkimuksessa havaitut aktiivisuuden muutokset ennakoivat myös tulevien eläkeläisten sosiaalipoliittista merkitystä. (Lyyra & Lyyra 2006.) Ihminen tulee aina täyttämään lisääntyneen vapaa-aikansa jollakin. Toimintakyvyn säilyessä hyvänä yhä iäkäämmillä ihmisillä, mahdollistaa se hyvin aktiivisen eläkeiän.

Kurki (2007, 126) pohtii solidaarisen eläkeläisyyden merkitystä tulevaisuuden yhteiskunnassa. Sen sijaan että ajattelisimme pelkästään mitä yhteiskunta voi tehdä ikäihmisille, pitäisi ajatella myös mitä annettavaa eläkeläisillä on yhteiskunnan puolesta. Eläkkeellä oleminen nähdään muunakin kuin vapaa-ajan viettämisenä. Se on tekemistä ja toimimista, yhteiskuntaan kuulumista, ei pelkkää olemista. Aktiiviset eläkeläiset sitoutuvat antamaan voimiaan ja taitojaan yhteiseksi hyväksi. Yleisimmin apua tarjotaan ja annetaan lähipiirille, eli perheelle tai naapurustolle, ja vapaaehtoistyö on monille eläkeläisille vielä melko tuntematon asia.

5 MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO

Mannerheimin Lastensuojeluliitto eli MLL on avoin valtakunnallinen järjestö jonka päämääränä on ajaa lasten etua ja lapsiperheiden hyvinvointia tarjoamalla vertaistukea, osallistumismahdollisuuksia sekä tukea lasten kasvatukseen. MLL pyrkii vaikuttamaan myös valtakunnallisella tasolla mm. tuomalla lapsen ääntä esiin poliittisessa päätöksenteossa ja lakiuudistusten valmiste-

lussa. Tavoitteena on olla tukemassa sellaisen kasvatuskulttuurin luomista, jossa lapset voivat varttua tasapainoisiksi aikuisiksi. (MLL 2012, 8 - 9.)

5.1 Historia

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perustivat Sophie Mannerheim, Erik Mandelin, Arvo Ylppö ja Carl Gustaf Emil Mannerheim päämääränään suojella kaikkia Suomen lapsia. Vuonna 1920 lokakuun neljäntenä päivänä perustettu liitto on laajentanut toimintaansa vuosi vuodelta. Carl Mannerheimin vetoimuksessa Suomen kansalaisille 5.10.1920 hän pyytää kaikkia Suomen naisia ja miehiä tukemaan liiton toimintaa ja perustamaan paikallisyhdistyksiä jokaiselle paikkakunnalle. (Riippa 2011.) Alussa MLL:n tehtäväksi merkittiin liiton säännöissä kaikki sellainen lasten hyvinvointia ja suojelua edistävä työ joka ei lain mukaan kuulunut valtiolle tai kunnille. Näin määriteltynä liitolla oli mahdollisuus joustaa ja kehittää toimintaansa vuosien varrella lain mukaisten palveluiden laajentuessakin. (Pohjalainen 1998, 14.)

MLL:n toiminnan alkaessa 20-luvulla ensin perustettiin neuvoloita tukemaan lapsen hyvinvointia terveysneuvonnan muodossa. Samalla liitto oli mukana terveysisarten koulutuksen edistämässä, lastensairaala Lastenlinnan perustamisessa sekä paikallisosastojen perustamisessa. (Riippa 2011.) Ensimmäisen vuosikymmenen aikana järjestö sai vakiintuneen aseman valtakunnallisena järjestönä. Vaikka maassa toimi muitakin suuria kansalaisjärjestöjä, ne olivat keskittyneet auttamaan jäsenistöään, kun taas MLL:n tavoitteena oli parantaa muiden elinoloja. (Pohjalainen 1998, 16.)

Liiton työmuotoihin on vuosikymmenten aikana kuulunut paljon erilaista toimintaa. Alussa työ keskittyi valistamiseen ja terveysneuvontaan, sekä sodasta orvoiksi jääneiden lasten auttamiseen. Liitto myös auttoi vähävaraisia äitejä lainaamalla lastenvaatteita ja rattaita. Sitä mukaa, kun toimintoja on siirtynyt lain perusteella toteutettavaksi, MLL on laajentanut työmuotojaan mm. auttavien puhelimien järjestämiseen ja projektiluonteisiin toimintoihin. Yhteiskunnallinen vaikuttamistyö on myös aina ollut isona osana liiton toimintaa. Neuvolatoiminta ja kouluterveydenhoito ovat alkaneet MLL:n tukemasta valistustyöstä, ja ihmisten herättämisestä ajattelemaan yhä enemmän lasten hyvinvointia yhteiskunnan tulevaisuuteen vaikuttavana asiana. Yhtenä isona osana toimintaa

oli myös lasten päivähoidon järjestäminen kun yhä useammat äidit aloittivat työssäkäynnin, joko sotaleskiksi jäätyään, aviomiehen vammauduttua tai yhteiskuntarakenteen muuttumisen takia. (Pohjalainen 1998, 16; Riippa 2011.)

MLL toimii valtakunnallisesti monella eri tavalla, minkä lisäksi paikallisyhdistykset vetävät toimintaa, joka suunnitellaan alueellisesti eniten asukkaita hyödyntäväksi. Tutkimusta varten haastatellut lasten hoitajat ovat Kouvolan ja Lappeenrannan paikallisyhdistysten alueelta. Kouvolan paikallisosasto perustettiin vuonna 1923, ja Lappeenrannan vuonna 1922. (Pohjalainen 1998, 23; Lappeenrannan paikallisyhdistys.) Molempiin kaupunkeihin on siis levinnyt MLL:n toiminta miltei alusta alkaen. Vuoteen 2012 mennessä paikallisyhdistyksiä oli jo 565 ja jäseniä 93 090. Aktiiviset jäsenet toimivat vapaaehtoistyöntekijöinä piirien ja yhdistysten luottamus- ja vastuutehtävissä, tukioppilaina sekä lasten- ja nuorten puhelimen ja vanhempainpuhelimen vapaaehtoisina päivystäjinä, sekä muina vapaaehtoisina. (MLL 2012, 53.)

5.2 Arvot ja päämäärät

MLL:n toiminnan lähtökohtia ovat aina olleet lasten, nuorten ja lapsiperheiden oikeuksien ja etujen valvominen sekä edistäminen. Liitto pyrkii edistämään lasten osallisuutta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa. Jo alussa mukana olleet vapaaehtoistyön, toisten auttamisen, välittämisen ja yhteisen vastuun kannon teemat ovat mukana vieläkin ja ne pyritään saamaan näkyviksi arvoiksi yhteiskunnassamme. MLL pyrkii siihen, että jokaisella lapsella olisi hyvä ja onnellinen arkiympäristö, jossa vanhemmuus ja kaikkien yhteinen kasvatustyö saa arvostusta ja tukea. Vanhemmuuden muotoja voi olla hyvinkin erilaisia, mutta silti ne voivat olla yhtä hyviä. Suvaitsevaisuus onkin yksi MLL:n arvoista. (Riippa 2011.)

Kansalaisvaikuttaminen on Mannerheimin Lastensuojeluliiton perustoimintaa ja sen nähdään olevan onnistunutta ja laadukasta, kun mukana näkyy hyvin lapsen näkökulma. Tavoitteena on vaikuttaa lapsen näkökulman kuulumiseen kaikenlaisessa päätöksenteossa, sekä lisätä ja tuoda näkyville lasten oikeudet ja mielipiteet yhteiskunnassa. Lapsuus nähdään arvokkaana ja suojelemisen arvoisena asiana. Jokaisen aikuisen velvollisuus lapsuuden suojelijoina ja hyvän lapsuuden edistäjinä on tärkeää, vaikka yksittäisen lapsen hyvinvoinnista

on vastuussa ensisijaisesti hänen omat vanhempansa. MLL näkee että vanhemmilla on oikeus saada tukea ja apua vanhemmuuteensa, ja kaikkien aikuisten yhteistä vastuuta kaivataan. Käytännössä asioihin vaikuttaminen tapahtuu esimerkiksi paikallistasolla toimintaryhmien muodoissa sekä nimien keräämisellä erilaisten lasten hyvinvointia tukevien aloitteiden puolesta. Suvaitsevaisuuden, lapsen ja lapsuuden arvostamisen sekä yhteisen vastuun arvojen lisäksi ilo ja inhimillisyys ovat MLL:n nimeämiä heidän toimintaansa ohjaavia arvoja. Ilon tulisi näkyä niin kaikkien lasten jokapäiväisessä elämässä kuin Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnassakin. (MLL 2013.)

5.3 Lastenhoitotoiminta

MLL pyrkii tukemaan perheitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jolloin estetään ongelmien kasaantuminen ja vakavoituminen. Työmuotoja ovat mm. vertaistuki, jota tarjotaan perhekahviloissa, vertaisryhmissä ja lapsiperheiden tukihenkilöiden kautta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto myös ylläpitää vanhempainpuhelinta ja -nettiä, sekä lasten ja nuorten puhelinta ja nettiä. Näistä vanhempi tai muu perheen läheinen voi hakea apua ja neuvoa mieltä askaruttaviin kysymyksiin, ja lapsi tai nuori saa luotettavaa tietoa ja tukea aikuiselta. Puhelin ja internetpalveluihin voi ottaa yhteyttä nimettömästi. Yhtenä perheitä tukevana työmuotona on lastenhoitoapu joka tapahtuu perheen kotona. Lastenhoitoapu tukee vanhempien jaksamista ja auttaa arjen hallinnassa sekä odottamattomissa tilanteissa ollen näin varhaista tukea lapsiperheille. (Riippa 2011.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitoapu on tarkoitettu tilapäiseen ja lyhytaikaiseen lastenhoidon tarpeeseen. Lastenhoitoa voi saada mihin vuorokauden aikaan tahansa, ja se on tarkoitettu erityisesti sellaisille perheille, joilla ei ole omaa tukiverkostoa saatavilla. Tarkoituksena on tukea perheitä helpottaen arjen sujumista ja vahvistamalla vanhempien voimavaroja. Pelkkä tieto lastenhoitoavun olemassa olostani voi estää ongelmien kasaantumista. MLL:n rooli lastenhoitoavun välittämisessä on lasten hoitajien kouluttaminen ja ohjaus, perheen lastenhoitotilausten vastaanottaminen ja niiden välittäminen hoitajille, sekä työnantajavelvoitteiden selostaminen perheille. Työsuhde syntyy

perheen ja lasten hoitajan välille kun lasten hoitaja vastaanottaa työtarjouksen ja tekee perheen kanssa suullisen työsopimuksen. (MLL 2010, 4.)

Lasten hoitajaksi voi päästä kahdella tavalla, joko käymällä lastenhoitokurssin tai osallistumalla perehdytystilaisuuteen joka on tarkoitettu sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden ammattilaisille tai loppupään opiskelijoille. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitokurssi on 60 tunnin mittainen kokonaisuus jonka aikana käydään läpi lapsen perushoiton, tarpeisiin, kehitysvaiheisiin ja lapsen kuulemiseen liittyviä asioita. Tavoitteena on myös oppia tunnistamaan yleisimpiä lasten sairauksia, tutustua lasten erityisen tuen tarpeisiin ja perehtyä tapaturmien ennaltaehkäisyyn. Kurssilla käsitellään myös perheen kohtaamista ja lastenhoitotoimintaan liittyviä asioita. MLL:n lastenhoitokurssin käyneet eivät kuitenkaan ole kelpoisia ammatillisesti koulutettuihin lastenhoitajan tehtäviin, minkä takia lasten hoitaja kirjoitetaan erikseen. (Riippa 2011; MLL 2011.) Lastenhoitotoiminnan palvelua käyttäneitä perheitä vuonna 2012 oli 5860, ja lasten hoitajia 1 170. Lastenhoitoon käytettyjä työtunteja kertyi vuonna 2012 98 823. (MLL 2012, 53.)

Lasten hoitajana toimiessaan hoitajat ilmoittavat hoitajajärjestelmään ajat jolloin ovat käytettävissä ja heille voi lastenhoitokeikkoja ehdottaa. Aikojen ilmoittaminen tapahtuu pääasiassa internetin kautta, mutta myös perhetoiminnasta vastaava MLL:n työntekijä voi lasten hoitajan puolesta laittaa käytettävyyssai-koja hoitajajärjestelmään. Tarjolla oleva hoitokeikka ilmoitetaan tekstiviestillä, johon lasten hoitaja vastaa myöntävästi, jos hoitokeikka sopii hänelle. Mikäli aika ei sovi tai lasten hoitaja ei jostain muusta syystä halua ottaa hoitokeikkaa vastaan, ei keikan vastaanottamiseen ole velvoitetta. Tarkoituksena kuitenkin on lasten hoitajaksi alkaessaan sitoutua myös tekemään hoitokeikkoja eri perheisiin. Halutessaan lasten hoitaja voi rajata kerralla hoidettavien lasten määrää, ikää tai rajata pois esimerkiksi sellaisia lapsia joiden perussairausten hoitamiseen hoitajalla ei ole edellytyksiä. Tarkoituksena on yhdistää sellainen lasten hoitaja ja perhe, joiden taidot ja vaatimukset kohtaavat parhaalla mahdollisella tavalla. (Riippa 2011.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa lastenhoitajilleen säännöllisesti pienryhmä- ja virkistystoimintaa tarkoituksenaan tukea lasten hoitajana toimimista

ja ylläpitää vuorovaikutussuhdetta lasten hoitajiin. Jokainen piiri huolehtii oman alueensa lasten hoitajien ohjaamisesta. Kymen piirissä vastuu on perhetoiminnanohjaajalla. Ohjaaja tiedottaa pienryhmistä, virkistystoiminnasta, sekä ajankohtaisista, paikallisista koulutuksista kirjeitse. Jokainen lasten hoitaja on sitoutunut käymään pienryhmissä kertomassa kuulumisiaan säännöllisesti. Lasten hoitajat voivat myös ehdottaa haluamiaan koulutuksia tai yhteistä tekemistä, sekä ottaa muutenkin tarvittaessa yhteyttä perhetoiminnanohjaajaan. (Riippa 2011.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuskysymys

Tämä on tutkimuksellinen opinnäytetyö. Tutkimusongelmana on MLL:n eläkeikäisten lasten hoitajien kokemukset lastenhoitotoiminnasta. Tavoitteena on selvittää niitä tekijöitä jotka motivoivat heitä toimimaan lasten hoitajina, sekä millaisina he kokevat lastenhoitotoiminnan kokonaisuutena. Tutkimuksessa on tarkoitus myös selvittää lastenhoitajien näkemystä siitä kuinka kauan he aikovat toiminnassa olla mukana ja minkä syiden takia he uskovat lopulta jättäytyvänsä pois lasten hoitajana toimimisesta. Lopuksi poimitaan esiin asioita joihin MLL voisi vaikuttaa niin, että hoitajat pysyisivät mukana mahdollisimman kauan, ja mihin asioihin heidän tulisi kiinnittää huomiota jotta saisivat mahdollisimman monta uutta eläkeikäistä mukaan lasten hoitajaksi.

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan kysymykseen:

- Minkälaisia kokemuksia ja näkemyksiä eläkeikäisillä MLL:n lasten hoitajilla on lastenhoitotoiminnasta, ja mikä heitä motivoi?

6.2 Tutkimuskohde

Opinnäytetyötä varten haastateltiin seitsemää MLL:n lastenhoitotoiminnassa mukana olevaa tai vasta lopettanutta eläkeikäistä MLL:n Kymen Piirin alueelta. Haastateltaviksi suostumista kysyttiin ensin kaikilta mukana olevilta eläkeikäisiltä tai vastikään lopettaneilta Mannerheimin Lastensuojeluliiton puolesta. Myöhemmin haastateltaviksi karsiutui yhtä lukuun ottamatta vain tällä hetkellä

toiminnassa mukana olevat. Näin tehtiin jotta vastaajajoukko olisi lastenhoito-toimintahistorialtaan mahdollisimman samankaltainen eivätkä yksittäiset vastaajat erottuisi joukosta liikaa. Vaikka tavoitteena oli saada yksilöllisiä kokemuksia, oli tärkeää pitää kiinni tutkimuksen luottamuksellisuudesta.

Luvan antaneisiin otettiin puhelimitse yhteyttä ja sovittiin haastattelu-aika. Samalla kerrottiin opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet sekä varmistettiin vielä suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Haastateltaville lasten hoitajille myös kerrottiin että haastattelu tullaan nauhoittamaan ja varmistettiin että se käy kaikille osallistuville. Nämä asiat käytiin läpi uudelleen myös itse haastattelutilanteen alussa, ja kerrottiin että haastattelun voi keskeyttää tai olla vastaamatta johonkin kysymykseen niin halutessaan. Tutkimuksen tarkoituksen kertominen haastateltaville edes pääpiirteittäin on tärkeää, jotta he saavat tarpeellisen tiedon tehdäkseen päätöksen osallistua tutkimukseen ja motivoituvat mukaan tuottamaan uutta tietoa. Vaikka laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymykset saattavat vaihtua tutkimuksen edetessä esimerkiksi aineiston analyysivaiheessa, se ei poista velvoitetta kertoa tutkimussuunnitelmasta. (Kuula 2011, 105 - 106.)

Haastateltavien hankkiminen MLL:n puolesta oli hyvä asia, koska näin ikäihmiset todennäköisemmin luottavat tutkimukseen ja sen toteuttamiseen. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 133) toteavat, että vanhuksia haastateltaessa yhteydenotto jonkin organisaation kautta on aina eduksi, koska vanhuksia varoitellaan usein ventovieraista. Samoin tutkijan tulee varautua haastattelujen venymiseen, koska vanhuksilla on usein paljon asiaa, ja he ovat mielissään siitä että heidän mielipiteistään ollaan kiinnostuneita.

6.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmän valintaan vaikutti tutkimuksen tarkoitus kerätä aitoja kokemuksia ja näkemyksiä eläkeikäisiltä lasten hoitajilta. Tarkoituksena oli tallentaa vastaukset niillä sanoilla esitettyinä joihin vastaajat halusivat ne tuoda esiin. Näin ollen menetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimusmenetelmä.

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teema-haastattelu, koska tarkoituksena oli kerätä lasten hoitajien omia kokemuksia ja näkemyksiä teemoittain niin, että vastaukset ovat mahdollisimman aitoja eivätkä esimerkiksi lomakkeen kyllä ja ei vaihtoehtoihin sidottuja. Haastattelutilanteessa myös sanattomat eleet auttavat ymmärtämään haastateltavan vastauksia. Haastattelu korostaakin vastaajan subjektiivisia kokemuksia, koska se antaa vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään ja kokemuksiaan vapaammin kuin esimerkiksi lomakekysely. Vuoropuhelu myös antaa mahdollisuuden tarkentaa ja selventää vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34 - 35.)

Puolistrukturoitu teemahaastattelu rakentuu valmiiksi mietittyjen teemojen ympärille, jotka käydään haastateltavan kanssa läpi. Koska tarkoituksena oli saada mahdollisimman laajasti tietoa lastenhoitotoiminnan eri puolista, teemahaastattelun runko koostui seuraavista teemoista; lasten hoitajana aloittaminen, kokemukset lasten hoitajana työskentelemisestä, kokemukset lapsista ja perheistä, sekä tulevaisuus lasten hoitajana (Liite 1). Valmiita tiukkoja kysymysmuotoja tai järjestystä ei ole. Teemahaastattelussa annetaan tilaa haastateltavan tulkinnoille ja kokemuksille, sekä nähdään haastattelutilanteessa syntyvän vuorovaikutuksen merkitys osana vastausten muodostumista. Teemahaastattelussa nimensä mukaisesti käsiteltävät teemat tuovat haastatteluun rakenteen, mutta eivät rajaa keskustelua samalla tavoin kuin tarkkaan valmiiksi mietityt kysymykset. Haastattelussa voidaan myös edetä haastateltavan haluamassa tahdissa, eikä teemojen käsittelyjärjestyksellä ole väliä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

Haastattelut nauhoitettiin jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman rento ja keskusteleva, eikä haastattelijan aikaa tai huomiota veisi kirjoittaminen. Näin haastattelutilanteessa pystyttiin parhaiten keskittymään aitojen vastausten saamiseen ja tarvittaessa tarkennuksiin. Nauhoitetussa haastattelussa myös saadaan kaikki vastaukset varmasti talteen ja niitä voi myöhemmin poimia kirjalliseen muotoon litteroimalla.

6.4 Tutkimusaineiston analysointi

Tutkimusaineiston purkamismalliksi valikoitui jo teemahaastattelumallia valitessa haastattelujen litterointi, koska haastattelut nauhoitettiin vastausten tar-

kasti tallentamiseksi. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti. Ylös ei kirjattu taukoja, äännähdyksiä tai muita yksityiskohtia. Keskusteluanalyysia käyttävät tutkijat tallentavat kaiken muunkin kuin vain puheen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 140). Tämän tutkimuksen kannalta niin tarkka litterointi ei kuitenkaan ollut tarpeen. Itse analysointi alkoi osin jo haastattelutilanteessa, jolloin haastateltavalta kysyttiin tarkentavia kysymyksiä, ja voiko jonkin vastauksen esimerkiksi tulkita tietyllä tavalla. Vastausten tulkinta haastattelutilanteessa antaa haastateltavalle mahdollisuuden hylätä tai hyväksyä esitetty tulkinta ja selventää näkemystään tarvittaessa. Näin haastattelussa pystytään jatkamaan vuoropuhelua kunnes päästään oikein ymmärrettyyn tulkintaan. Tällaista haastattelua voi kutsua myös ”itseäänkorjaavaksi” haastatteluksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 137.)

Varsinainen analyysi aloitetaan lukemalla aineistoa useaan kertaan jotta aineisto tulee tutuksi ja siitä saadaan yleiskuva. Lukemisvaihe kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole passiivinen vaihe, vaan luettua aineistoa tulisi käsitellä esimerkiksi esittämällä aineistolle kysymyksiä. Yksinkertaisimmillaan kysymykset voivat olla Kuka? Mitä? Missä? Aineistossa voi myös kiinnittää huomion joihinkin tiettyihin teemoihin kuten olosuhteisiin tai tapahtumiin. (Dey 1993 Hirsjärven ja Hurmeen 2008, 143 mukaan.) Kun aineisto on tullut tutuksi, analyysi jatkuu luokittelulla, eli jakamalla haastateltavien vastaukset teemojen alle jolloin aineisto saadaan helpommin tutkittavaan muotoon. Teemahaastattelu aineiston keruumenetelmänä antaa valmiiksi alustavat luokat, joita voi saadun aineiston perusteella vielä jatkojalostaa, arvioida ja miettiä luokittelun onnistuneisuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 149).

Teemojen alle järjesteltyjä eri haastateltavien vastauksia voidaan vertailla ja tulkita yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia etsien. Eri haastateltavien vastaukset jätetään kuitenkin niin näkyviin että tarvittaessa voidaan tarkastella saman vastaajan vastauksia eri teemojen alla. Merkityksiä voi hakea ja löytää havainnoimalla toistuvuutta sekä mitkä asiat ja ilmiöt liittyvät toisiinsa. (Miles ja Huberman 1994, 245 - 246 Hirsjärven ja Hurmeen 2008, 138 mukaan). Säilytettäessä saman vastaajan vastausten jäljitettävyyys analysointivaiheessa, voidaan myös löytää mitkä asiat ja ilmiöt liittyvät toisiinsa saman vastaajan kautta. Analysoinnin ja aineiston kuvauksen jälkeen tehdään johtopäätökset, jolloin

tiivistetään se, mihin haastatteluaineiston perusteella on tultu ja käsitellään tuloksia teoriaan suhteutettuna (Hirsjärvi & Hurme 2008, 193). Tässä tutkimuksessa tulokset analysoitiin suunnitellusti teemojen alle.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Taustatiedot

Tutkimusta varten haastateltiin seitsemää MLL:n nykyistä tai entistä lasten hoitajaa jotka ovat hoitajana toimiessaan olleet eläkeikäisiä. Haastateltavista kolme on ollut tai on mukana muussakin järjestötoiminnassa ja neljä on tehnyt työuransa sosiaali- tai terveysalalla. Kuudella seitsemästä lasten hoitajasta on omia lapsenlapsia, ja heistä kaksi kertoi lastenlasten asuvan niin kaukana, etteivät he näe heitä kuin pari kertaa vuodessa. Yksi haastateltavista kertoi miettineensä, että ei ehkä olisi mukana lastenhoitotoiminnassa, jos näkisi lapsenlapsiaan useammin, koska tarve toimia lasten kanssa tulisi täyteen jo heistä. Viisi haastateltavaa kertoi asuvansa tällä hetkellä yksin.

7.2 MLL:n toimintaan mukaan lähtö

Haastateltavista neljä oli kuullut lastenhoitokurssista työkaveriltaan tai muulta ystävältä, ja loput olivat nähneet ilmoituksen lehdessä. Yksi kertoi itse pienten lasten vanhempana huomanneensa, että oli vaikeaa saada lapsille hoitajaa. Omat sukulaiset asuivat siihen aikaan kauempana. Hän oli jo silloin päättänyt, että tilaisuuden tullen laittaa sanan kiertämään, että on käytettävissä, jos tarvetta on. Kaksi haastateltavista mainitsi, että kun jäi eläkkeelle, niin aikaa oli yhtäkkiä paljon, joten oli kiva saada jotain mieluisaa tekemistä. Yksi kertoi tulleensa mukaan, koska halusi lastenhoitokurssilla muistella omia lastenhoitotaitojaan omia lapsenlapsia varten, ja oli sitten innostunut lähtemään myös lasten hoitajaksi. Toinen kertoi, että haki kurssille, muttei uskonut että häntä huoliteltaisiin mukaan, koska hänellä ei ollut mitään havaintoa lapsista.

Haastateltavista kolme oli tullut mukaan lastenhoitotoimintaan aikaisemman työkokemuksen perusteella, eli he eivät käyneet lastenhoitokurssia, vaan pääsivät heti mukaan ottamalla yhteyttä lastenhoitotoiminnasta vastaavaan työntekijään. Vastaajista yksi kertoi sanoneensa suoraan, että haluaisi tulla mu-

kaan lasten hoitajaksi, mutta ei halunnut käydä mitään kurssia, koska on tehnyt samaa työtä ammatikseenkin. Yksi lasten hoitaja kertoi, että aika ei vielä silloin ollut otollinen, kun hän alun perin huomasi ilmoituksen lehdessä. Hänellä oli paljon muuta tekemistä työn ja muiden harrastusten takia. Kun aikaa jäi enemmän eläkkeelle päästessä, tuntui siltä, että nyt aika on oikea. Yksi vastaajista kertoi tullessaan mukaan heti työttömyyseläkkeelle päästyään. Hän olisi halunnut tulla mukaan lastenhoitotoimintaan jo aikaisemmin, mutta koki työttömyyspäivärahalla ollessaan lappujen täyttämisen liian vaikeaksi, kun piti selvittää joka kuukausi paljon oli tienannut. Eläkkeellä ollessaan hän sai tienata tiettyyn rajaan asti ilman, että joutuu ilmoittamaan siitä.

7.3 Lasten hoitajana toimimiseen motivoivat tekijät

Suurin osa haastatelluista lasten hoitajista kertoi asiakasperheiden olevan muualta muuttaneita, joilla ei ole tukiverkkoa sukulaisista tai ystäväistä. Tällaisessa tilanteessa he kokivat olevansa perheiden turvana. Haastateltavat kertoivat halun auttaa lapsiperheitä tärkeimmäksi, tai yhdeksi tärkeimmistä motivaation lähteistä. Asiasta todettiin näin:

”Se on se pääasia että voin auttaa lapsiperheitä.”

”Kun ei voi sanoo ei kun itellä on aikaa ja toisella on hätä.”

Palkitsevana kaikki haastateltavat kokivat perheiden antaman luottamuksen heidän kykynsä hoitaa lapsia. Varsinkin kun sama perhe kysyi yhä uudelleen hoitamaan lapsiaan. Hyödyksi ja tarpeelliseksi olemisen tunteen mainitsivat myös kaikki lasten hoitajat. Kaksi vastaajista kuvaili asiaa seuraavanlaisesti:

”Saan aikani kulumaan. On paljon perheitä joissa koen olevani hyödyksi.”

”Tälleen kun yksin kerrostalossa asuu niin aikaa on hurjan paljon. Semmosta aikaa milloin vois olla hyödyksi.”

Yksi lasten hoitajista mainitsi isona työn viehätystenä olevan pieni jännitys kun perhettä menee tapaamaan ensimmäistä kertaa. Vaikka heidän kanssaan

on puhunut puhelimessa, niin aina on ollut mielenkiintoista mennä katsomaan minkälaisia vanhemmat ja perhe oikeasti ovat. Erilaisiin perheisiin ja uusiin ihmisiin tutustuminen nousi esiin jokaisessa haastattelussa positiivisena asiana. Kaikki kertoivat nauttivansa lasten kanssa touhuamisesta ja siitä tunteesta, että he ovat siellä pelkästään lapsia varten. Lasten hoitaminen nähtiin viihdyttävänä myös lasten suusta pääsevien hauskojen lauseiden takia, sekä heidän avoimuutensa vuoksi. Mahdollisuus luoda suhde varsinkin perheiden lapsiin nähtiin merkittävänä motivaation lähteenä usean vastaajan mielestä.

Kukaan haastatelluista ei kertonut hoitamisesta saatavan palkan olevan merkittävä tekijä, vaikka onkin kiva saada lisärahaa. Yksi kertoi, että ei edes tiennyt mukaan lähtiessään että työstä saa palkkaa. Raha nähtiin bonuksena, yhden lasten hoitajan mukaan bensarahana. Haastateltavat vastasivat palkan merkityksestä kysyttäessä mm. näin:

”No ei se pari euroa tee. Sen pitäis olla sitte huomattavasti isompi. Kun ei tän ikäselle kerry enää eläkettäkään lisää.”

”Rahan takia en oo tässä mukana.”

”Tää MLL:n perheitä auttava työhän on sellaista, että se on keskitynyt nimenomaan siihen auttamiseen, että se raha ei oo niin tärkeä.”

”Jos sitä rahan takia tekis niin ei siitä eläis eikä mitään. Mutta siitä saa nää bensat korvattua.”

Viisi haastatelluista koki tärkeänä mahdollisuuden valita jokainen lastenhoitokeikka erikseen. Positiivisena nähtiin myös mahdollisuus rajata kerralla hoidettavien lasten määrää tai ikää. Valinnanvapaus ja mahdollisuus sitoutua lastenhoitotoimintaan juuri itselleen sopivissa määrin nousi esiin jokaisessa haastattelussa. Yksi lasten hoitaja kertoi, ettei esimerkiksi ystävöimintaan halua lähteä mukaan, koska kokisi sen liian sitovana, sellaisena mihin olisi pakko mennä. Hänellä ei ikään kuin olisi mahdollisuutta enää perääntyä, vaikka itsellä olisikin sellainen päivä, etteivät voimat riitä, tai välillä olisi kiva viettää sitä omaa vapaata aikaa ilman mitään menoja. Viisi kertoi, että saa aikansa

kulumaan ja arjen jäsentymään paremmin, kun eläkkeelle jäämisen jälkeenkin on joitain aikataulutettuja, ennalta sovittuja menoja jotka rytmittävät elämää. Näin kaksi haastateltavista kertoi:

”Mutta sitte ku ykskaks jäi eläkkeelle kun koko elämän kuitenkin ol-
lu työelämässä niin. Jotenki tuli semmonen tyhjiö kun ei tarttek-
kaan lähteä mihinkään. Sitten ajatteli että se (lasten hoitajana
toimiminen) jollakin tavalla pitää kiinni jossakin, ei ole ihan tuu-
liajolla.”

”Aika menee nopeasti ja tuntee itsensä tärkeäksi kun pitää silloin
ja silloin mennä sinne ja sinne.”

Yksi lasten hoitaja kertoi nauttivansa myös hankalammista lapsista joiden kanssa toimiessaan saa käyttää aivojaan. Haaste oli palkitsevaa. Hän kertoi, että on virkistävää kun sai käyttää omaa osaamistaan erilaisten tilanteiden selvittämiseen. Perheiden aito kiitollisuus lasten hoitamisesta nousi esiin kahden haastateltavan vastauksissa.

7.4 Verotus, palkanmaksu ja käytettävyyssaikeiden ilmoittaminen

Kaikki lasten hoitajat kertoivat käytettävyyssaikeiden ilmoittamisen olevan helppoa, eivätkä he kokeneet sitä mitenkään rasittavaksi. Yksi haastateltavista kertoi perhetoiminnan ohjaajan merkitsevän hänen puolestaan aikoja hoitaja-järjestelmään, koska ei itse päässyt käyttämään tietokonetta. Osa haastateltavista ei ollut aina edes ilmoittanut milloin ovat käytettävissä, mutta olivat silti saaneet hoitokeikkoja sopivasti.

Suurin osa koki myös hoitokeikkojen ilmoittamisen verottajalle helppona, mutta osa oli sitä mieltä että pienissä määrin tehtävät keikat pitäisi voida tehdä ilman mitään ilmoituksia verottajalle. Yksi kertoi että koki verotusasiat varsinkin nuorille liian byrokraattisena. Hänen mielestään muutaman tunnin hoitaminen saisi olla ”kuin marjan poimintaa”. Palkanmaksun ja palkkatositteen laadinnan haastateltavat kokivat myös helppona. Yleensä perheet olivat jo valmiiksi tulostaneet ja täyttäneet laput.

7.5 MLL:n järjestämät pienryhmät, jatkokoulutus ja virkistysillat

Kukaan lasten hoitajista ei kokenut jatkokoulutusten olleen heille merkittävästi hyödyksi vaikka osa olikin esimerkiksi luentoja käynyt kuuntelemassa. Haastateltavat kokivat käsiteltyjen asioiden olevan jo hyvin tuttuja ja ajattelivat että koulutukset ovatkin lähinnä nuoremmille hoitajille suunnattuja. Kukaan ei kuitenkaan nimennyt mitään aihetta josta olisi toivonut saavansa lisätietoa. Aiemmin sosiaali- ja terveysalalla työskennelleet vastaajat kertoivat entisen työuransa antaneen heille osaamista lastenhoitoon. Useampi hoitaja oli sitä mieltä, että pienryhmät ja virkistysillat olivat enemmän hyödyllisiä perhetoiminnanohjaajalle siinä mielessä, että hän näki, ovatko hoitajat vielä kykeneviä lasten hoitajan tehtäviin. Viisi seitsemästä oli kuitenkin sitä mieltä, että oli kivaa jakaa omia kokemuksia ja toisaalta taas kuulla muiden mielipiteitä lasten hoitajana toimimisesta.

Muiden hoitajien vertaistuki koettiin tärkeänä ja varsinkin sellaiset virkistysillat, joissa olivat mukana vain eläkkeelle jääneet, vanhemmat lasten hoitajat, olivat mieluisia. Syyksi mainittiin erilainen elämänkatsomus ja erilaiset puheenaiheet verrattuina nuoriin, esimerkiksi alaikäisiin lasten hoitajiin. Haastateltavat kokivat että heillä on niin erilainen näkemys lastenhoidosta ja tarve saada tukea enemmän kuin vanhemmilla lasten hoitajilla. Haastateltavat perustelivat kokemustaan seuraavasti:

”Virkistysillat on kivoja, jos sattuu vanhemmat hoitajat sinne. Sitte ei ku on nuoremmat mukana, niin kun ei niitä tunne ja maailma on niin erilainen.”

”Se on huomattu, että niillä (nuoremmilla lasten hoitajilla) on erilaisia asioita, ne on epävarmoja ihan eri asioista kuin me vanhemmat.”

Esiin nousi myös kokemus siitä, että tunnelma on paljon vapautuneempi ja ”juttu luisti” paremmin eläkeikäisten lasten hoitajien kesken. Useampi haastateltava kertoi, että lapset näkevät nuoremmat lasten hoitajat enemmän vertaisekseen, jotka jaksavat leikkiä ja kontata lattialla, sekä juosta ulkona, kun taas vanhemmat lasten hoitajat ovat kuin varamummoja.

7.6 Lasten ja perheiden kanssa toimiminen

Kaikki lasten hoitajat olivat sitä mieltä että yhteistyö vanhempien kanssa on ollut pääosin sujuvaa ja lastenhoito helppoa. Erityisen positiivisina kokemuksina moni haastateltava mainitsi lasten ja vanhempien luottamuksen voittamisen. Kolme mainitsi, että he olivat kokeneet perheiden luottavan heihin nimenomaan heidän elämäkokemuksensa ja ikänsä takia. Heidän mielestään perheet näkivät vanhemmat lasten hoitajan luotettavampana kuin nuoremman. Yksi haastateltavista kertoi erään perheenisän suoraan sanoneen, että heillä oli aikaisemmin ollut alle 20-vuotias lasten hoitaja joka ei ollut saanut vaippaa vaihdettua vauvalle, koska vauva itki niin paljon. Isä oli kertonut haastateltavalle, että kotiin tullessaan huomasi heti, että haastateltava oli pärjännyt lasten kanssa paljon paremmin varman otteensa ja lastenhoitotuntemuksensa takia. Moni haastatelluista lasten hoitajista kertoi kokevansa, että heidän ikänsä nähtiin pelkästään positiivisena asiana perheissä. Suora palaute vanhemmilta koettiin palkitsevana. Kun sama perhe soitti suoraan hoitajalle pyytääkseen uudestaan, hän tiesi, että perhe on ollut tyytyväinen. Perheiltä saadusta positiivisesta palautteesta sekä palkitsevista hetkistä vastaajat kertoivat esimerkiksi näin:

”Siinä kun iskä tuli kotia ja mä olin lähdössä, tää lapsi meni sanomaan että iskä mä tykkään tosta mummosta.”

”Musta tuntuu että ne luottaa meihin hoitajiin ihan liikaakin, vaikka tuntuuhan se hyvältä kun luotetaan oma lapsi mun hoitoon, varsinkin sellanen pieni vauva joka ei osaa edes kertoa mitä me ollaan tehty.”

Yksittäisenä kokemuksena tuli esiin havainto siitä, miten eri tavalla nykyään lapsia kohdellaan. Ennen vanhaan heille sanottiin että menkää pois tieltä, ja nykyään pientäkin lasta kuullaan ja itsetuntoa vaalitaan. Hoitaja kertoi kokevansa merkittävänä asiana saadessaan olla vain lasta varten tullessaan hoitamaan lasta. Toinen lasten hoitaja taas kertoi ajattelevansa, että lapsi itse ei vuosien saatossa ole muuttunut, vaan olosuhteet lapsen ympärillä.

Ikäviä kokemuksia haastateltavat kertoivat vähän, mutta kaikilla oli joskus tullut eteen sellainen perhe johon he eivät uudestaan mielellään menisi. Tällaisia kokemuksia oli esimerkiksi mielenterveysongelmista tai päihdeongelmista kärsivien vanhempien perheet. Hoitajat kokivat, etteivät halua mennä perheeseen pahoittamaan mieltään lasten surkeista oloista, tai kokivat, etteivät vanhemmat arvostaneet heidän työtään. Yksi hoitaja kertoi, että perhe aina kysyi hänen mielipidettään joka asiasta, mutta kun hän kertoi sen, vanhemmat eivät koskaan pitäneet vastauksesta. Sosiaali- ja terveysalalla työuransa tehneet kertoivat joutuneensa katsomaan tällaisia perheitä uransa aikana jo aivan liikaa. Nyt kun oli mahdollisuus valita, he menivät mieluummin mukavaan perheeseen. Osin tämän takia melkein kaikki kertoivat kokevansa positiivisena asiana mahdollisuuden valita työkeikat.

Lasten hoitajilla oli erilaisia suhtautumistapoja perhettä ja omaa työtään kohtaan. Osa kertoi että tekee joka asiassa niin kuin perhe toivoo, osa taas että tekevät niin kuin parhaaksi katsovat ja mikäli perhe ei ollut tyytyväinen esimerkiksi hoitajan tapaan komentaa lapsia, niin he eivät sitten tilanneet häntä uudestaan. Haastateltavista osa kertoi, että perheet olivat suoraan sanoneet luottavansa hoitajan arvostelukykyyn. Näin ollen lasten hoitaja saisi tehdä työtään ihan omalla tyylillään. Muutamat vastaajista kertoivat, että lapset oikein odottivat leikkittämistä ja hoitajan tarjoamaan läsnäoloa ja huomioimista, koska olivat tottuneet lasten hoitajan olevan sellainen. Kaikki kertoivat, että haluavat pitää perheisiin ammatillisen etäisyyden. Kaupungilla nähdessään tervehdittään ja vaihdetaan muutama sana, mutta ei jäädä pidemmäksi aikaa juttelemaan. Työn ulkopuolella he eivät esimerkiksi käy vierailuilla tai osallistu syntymäpäivien juhlintaan, vaikka olivatkin kuulleet, että jotkut muut lasten hoitajat ottavat perheet ihan ystävikseen ja vierailevat perheessä myös työajan ulkopuolella.

7.7 Tulevaisuus MLL:n lasten hoitajana

Viisi lasten hoitajista kertoi jatkavansa kunnes terveys pettää. Heistä kaksi kertoi huomanneensa, etteivät he enää jaksaa samaan malliin kuin aikaisemmin. He kokivat että pitkät päivät ja monta lasta vievät energiaa ja useampana päivänä viikossa ei enää jaksaa. He olivat kaikki sitä mieltä, että jatkaisivat mie-

lellään jos vain terveys kestäisi, koska kiinnostusta riittää. Yksi haastatelluista lasten hoitajista koki, että lastenhoito on myös terveyttä tuottava tekijä. Haastatellut kommentoivat terveyttään ja lasten hoitajana jatkamista mm. näin:

”Niin kauan kuin terveys kestää niin aion jatkaa.”

”Se on aineki yks rajaava tekijä, jos puhkee joku uus sairaus.”

”Ehkä sitte ku terveys pettää ni sitte pitää lopettaa.”

Kolme vastaajaa kertoi, että he haluavat oikeasti olla perheissä lasten kanssa, lapsia varten. Kaksi kertoi, että he haluavat sitoutua kunnolla jos ovat mukana. Hoitokeikoista kieltäytyminen tai niiden hoitaminen puoliteholla, aiheuttaisi syyllisyyttä, koska he haluavat tehdä työnsä hyvin. Näin kaksi vastaajista kertoivat tuntemuksistaan:

”Jää huono omatunto jos jättää jonkun keikan tekemättä pelkän mukavuuden halun takia. Jos jotain teen niin haluun sitten sitoutua ja tehdä sata lasissa.”

”Tiiän että mä haluan jotain myös antaa kun mä menen sinne, että en halua vaan istua sohvalle ja sanoo, että leikkikää.”

Kaksi lasten hoitajaa kertoi, että he ovat alkaneet viime aikoina kokea jännitystä perheisiin mennessä kun ovat vähentäneet vastaanottamiensa työkeikkojen määrää. Haastatelluista lasten hoitajista kaksi kertoi lopettamiseen vaikuttavan käytettävissä olevan ajan määrä. Tosiasia on että jostain on luovuttava koska tahtia ei voi pitää enää samanlaisena kuin nuorempana. Samat kertoivat myös, että vaikka heillä on suuri halu auttaa, niin välillä on tärkeää saada vapaa-aikaakin. Koko elämänsä työtä tehneenä he kokivat, että on kiva välillä saada aikaa itselleen ja pelkälle olemiselle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän tutkimuksen mukaan MLL:n eläkeikäisillä lasten hoitajilla on melkein pelkästään positiivisia kokemuksia lasten hoitajana toimimisesta. Vastaajat

olivat yhtä tyytyväisiä itselleen saaduista hyödyistä, kuin mahdollisuudesta auttaa muita, ja antaa muille hyvää. Vastajat nimeävät monia motivaatiota tuottavia tekijöitä, sekä kertovat ainutlaatuisista hetkistä, joita he ovat kokeneet yhdessä lasten kanssa toimiessa. Vaikka lasten hoitajana toimiminen on työtä ajatellen siitä saatavaa palkkaa, vastauksissa korostui nimenomaan haastateltavien näkemys MLL:n lastenhoitotyöstä vapaaehtoistyön kaltaisena avun antamisena sitä tarvitseville lapsiperheille. Tämän opinnäytetyön vastauksissa nousee esiin vapaaehtoistyön kaksi eri puolta; saaminen ja antaminen. (ks. esim. Auttamisen iloa, 7.) Yeungin (2004) mukaan nimettyinä puhutaisiin itsestä pois päin suuntautuneisuudesta ja itseensä päin suuntautuneisuudesta. Käytännössä näistä löytyy aika paljon samankaltaisuutta, ja tämänkin tutkimuksen vastauksissa voi teemojen alla nähdä kumpaakin puolta. Tutkimus on kuitenkin ainutlaatuinen siinä mielessä, ettei samoja tuloksia voi saada haastatteleamalla muita lasten hoitajia. Nämä kerätyt kokemuksen ja näkemykset ovat tässä tutkimuksessa ilmi tulleita, sillä hetkellä vastaajien mielessä liikkuneita subjektiivisiä kokemuksia. Vaikka samoja ihmisiä haastateltisi uudestaan, voisi olla että vastaukset olisivat vaihtuneet.

Yhtä lukuun ottamatta kaikilla haastatelluista oli omia lapsenlapsia joiden kanssa he olivat enemmän tai vähemmän tekemisissä. Yksi haastateltavista kertoi suoraan miettineensä olisiko mukana lastenhoitotoiminnassa ollenkaan jos omat lapsenlapset asuisivat lähempänä ja heitä näkisi useammin. Ns. sosiaalisen isovanhemmuuden lähtökohtana on nimenomaan isovanhemmuus johon ei liity biologista sidettä. Tällöin ihminen voi kokea ja toteuttaa hoivaavia tunteitaan, joita ei muuten pääsisi jakamaan. (Laru, Oulasmaa & Saloheimo 2010, 111.) Tämän tutkimuksen mukaan lasten hoitajana toiminen korvaa ainakin tämän yhden hoitajan tarvetta olla lasten lähellä ja mukana turvaamassa lapsen normaalia kasvua ja kehitystä. Haastattelujen alussa käsiteltyjen tausta- ja perhetietojen teeman vastauksissa esiin nousseet yksin asuminen ja tarve saada rytmiä ja täytettä päiviin näyttäisivät myös liittyvän toisiinsa. Lastenhoitotoiminnassa mukana olemisen voisi nähdä yhtenä tapana torjua yksinäisyyttä. Se, onko tämä tietoisesti tehty toimi vai onko hyöty ikään kuin vahingossa saatu, ei käy vastauksista ilmi.

Haastattelun tulokset tukevat Kurjen (2004, 133) ajatusta jonka mukaan vapaaehtoistyöhön mukaan tuleva tarvitsee tukea integroituaan uuteen organisaatioon. Tässä jo mukana oleva tuttu henkilö on merkittävässä asemassa, koska häneltä voi helposti kysellä lisätietoa toiminnasta ilman että tarvitsee ottaa yhteyttä itse organisaatioon. Silloin ei itse tarvitse vielä sitoutua toimintaan saadakseen lisätietoa. Tuttu henkilö on myös tukipilarina toimintaan mukaan tultaessa. Kaverilta on helpompi kysyä itsestään tyhmältä tuntuvia asioitakin. Pohdittaessa mistä MLL saisi lisää eläkeikäisiä lasten hoitajia, tulisi siis huomata, että nämä hoitajat olivat tulleet mukaan kahta kautta; lukemalla lehdestä, tai kuulemalla toiminnasta puskaradion kautta, entiseltä työkaveriltaan. Merkittävää näyttäisi olevan siis ainakin se, että mukana oli jo tuttu henkilö. Asiaa voi tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Oliko yhteys mukana olevan ja mukaan tulevan välillä merkittävää vain tiedon jakamisen takia, eli tietoisuus tällaisesta toiminnasta levisi, vai oliko uusien hoitajien helpompi tulla mukaan, koska mukana oli jo tuttu henkilö madaltamassa kynnystä, valmis kaveri toiminnan sisällä. Oli syy kumpi tahansa, jo mukana olevia lasten hoitajia voisi kannustaa kertomaan toiminnasta tutuilleen ja niin ollen houkutella kiinnostuneita mukaan.

Kaikki seitsemän haastateltavaa lasten hoitajaa olivat olleet eläkkeellä jo jonkin aikaa, eli he olivat tottuneet uuteen elämänrytmiin. Neljän haastateltavan aiempi työkokemus sosiaali- ja terveysalalta antaa viitteitä siitä, että nämä henkilöt ovat sitoutuneita muiden ihmisten auttamiseen myös työn ulkopuolella. He ovat löytäneet ns. ”kutsumus ammattinsa” jonka takana on omat arvot ja niiden mukaan toimiminen niin töissä kuin vapaa-ajallakin. Vastaajien aiempi työhistoria näkyi myös merkittävänä tekijänä siinä mielessä, ettei heidän tarvinnut käydä lastenhoitokurssia tullakseen MLL:n lasten hoitajiksi. Yksi heistä kertoi sanoneensa mukaan tullessaan, että ei halua käydä mitään kurssia, koska on tehnyt samanlaista työtä koko elämänsä. Näin ollen voisi ajatella mahdollisuutta markkinoida lastenhoitotoimintaa sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla niille, joilla eläkeikä lähestyy. Toinen mahdollisuus on jatkaa lehdessä ilmoittelua ja ehkä mainita nimenomaan toiminnan sopivuus myös eläkeläiselle. Yksi tämän tutkimuksen vastaajista kertoi uskoneensa, ettei häntä edes huolitaisi mukaan toimintaan, koska hän ei aikaisemmin ole ollut tekemisissä

lasten kanssa. Tällaiset väärinkäsitykset olisi helposti oikaistavissa tiedotusta lisäämällä ja parantamalla.

Toimintaan osallistuminen ei näiden vastausten perusteella ole kiinni pelkäämistään motivaatiosta ja halusta, vaan olosuhteiden pitää olla myös oikeat. Moni ihminen olisikin halukas tekemään vapaaehtoistyötä jos vain tietäisi missä ja miten itseään kiinnostavaan toimintaan pääsisi mukaan (ks esim. Auttamisen iloa 2008, 15). MLL ei voi vaikuttaa paljontaan ihmisen elämäntilanteeseen tai omaan motivaatioon kuin ajatuksia herättelemällä ja kannustamalla omien unelmien toteutumiseen, mutta olosuhteita MLL voi muuttaa suotuisammiksi. Kurjen (2004, 123) mukaan vapaa aika nimenomaan motivoi ihmisiä osallistumaan ja toimimaan. Eläkkeelle pääsyn jälkeen oma vapaa aika mahdollistaa ajan käyttämisen itselleen merkittävällä tavalla, joka tässä tutkimuksessa näyttöäytyi lastenhoitotoimintaan osallistumisena.

Tässä tutkimuksessa kaikki vastaajat kertoivat saavansa aineetonta vastinetta työstä, josta maksetaan myös palkkaa. Vastaajat kertoivat, etteivät näe palkkaa merkittävänä motivaation lähteenä. Näyttää siltä, että lasten hoitajana toimimisesta haetaan nimenomaan kokemuksia ja aineetonta korvausta, eikä lisärahaa eläkkeen päälle. Tässä voisi nostaa esiin myös arvovalinnat. Mihin ihminen haluaa omaa aikaansa käyttää ja mitä hän haluaa saada vastalahjaksi? Leiviskän (2011, 120) mukaan tunneperäisesti vapaaehtoistyöhön sitoutuneet antavat itsestään suuremman työpanoksen kuin ihmiset, joilla tunnesidettä ei ole. Arvovalinnat ja halu sitoutua näkyivätkin tutkimuksessa toisiinsa liittyvinä asioina.

Tässä tutkimuksessa esiin tulleet motivaatiota tuottavat tekijät näkyivät itselle saatuna hyötynä sekä ulkopuolisiin sidottuina suhteina ja muille annettavina etuina. Muille hyvän tuottaminen tuli ilmi haluna tutustua perheisiin ja uusiin ihmisiin, sekä tavoitteena luoda uusia, merkittäviä ihmissuhteita. Joka kerta oli uusi tilanne ja ainutlaatuinen kohtaaminen uuteen perheeseen mentäessä. Lähes kaikkien vastaajien mainitsema halu auttaa lapsiperheitä oli merkittävänä motivaationa ja ilmeni useista teemoista puhuttaessa. Itseensä päin suuntautuneisuus näkyi niissä kokemuksissa, missä vastaajat nimesivät itselleen saatuja asioita. Näitä olivat itsensä tärkeäksi ja merkitykselliseksi kokemisen

tunne, tyhjän ajan täyttäminen, arjen rutiinin saaminen, oman osaamisen käyttöönotto haastavissa tilanteissa, hyvinvoinnin lisääntyminen, kokemus itseltään luottamisen arvoisena lasten hoitajana sekä mahdollisuus viettää aikaa lasten kanssa. Vastaukset tukevat Kurkea (2004, 47) joka kirjassaan toteaa, että myös ikäihmiset tarvitsevat mahdollisuuden elää arvokkaina persoonina muiden ihmisten keskellä. Lastenhoitotoiminta näyttäisikin tutkimuksen mukaan tarjoavan luontevan tavan tutustua uusiin ihmisiin. Kansalaistoiminta tarjoaa paikan osallistumiselle, toiminnalle ja yhteisöön kuulumiselle, ja näin ollen torjuu yksinäisyyttä (ks. Harju 2007, 13). Yksittäisenä vastauksena mainittiin myös työn tarjoamat hankalammat tilanteet lasten kanssa, jolloin pääsi käyttämään omia aivojaan. Työn tarjoamat haasteet, jotka johtavat työntekijän innostuneisuuteen ja luovuuden käyttämiseen, ovat osa ihmisen sisäistä motivaatiota. Tällainen motivaatio on kestoaltaan pidempään jatkuvaa. Jos töitä tehdään ulkoisten työmotivaatioiden, kuten esimerkiksi rahan takia, motivoiva vaikutus ei kestä yhtä kauan kuin sisäisten motivaatioiden takia (Manka 2011, 28). Edelliseen viitaten voisi ajatella, että lastenhoitotoiminnassa mukana olevat ovat sitoutuneita toimintaan, koska vastausten perusteella heillä on siihen sisäistä motivaatiota.

Tutkimuksessa nousi esiin vapaus valita oman työpanoksensa suuruus. Yksi lasten hoitaja kertoi vertailleen vaadittavaa sitoutumisen määrää muihin kolmannen sektorin järjestöjen toimintoihin. Lastenhoitotoiminnan antama vallinnan vapaus jokaisesta työkeikasta näkyy olevan merkittävä tekijä, jota tässä tutkimuksessa haastatellut vastaajat arvostavat. Välitysjärjestelmän kautta tarjottavat hoitokeikat ovat yksittäisiä tapauksia, joihin voi jokaiseen erikseen harkita suostuvansa (Riippa 2011.) Vastaajat olivat hyvin tietoisia omasta rajallisuudestaan siinä mielessä, että he olivat valinneet tällaisen toiminnan, jossa voivat valita työmääränsä, mutta kuitenkin hoitaa työnsä hyvin ja pystyvät sitoutumaan toimintaan halunsa mukaan.

Monet haastatelluista olivat siis jo aikaisemmin tehneet työtä lasten ja perheiden kanssa. Osin varmasti siitä syystä vastauksissa nousi esiin heidän kokemuksensa lisäkoulutusten hyödyttömyydestä heille. Kukaan ei myöskään nimennyt mitään aihetta, josta haluaisi lisätietoa, eli kysymys ei ollut siitä, että aiheet olivat vääriä, vaan siitä että lasten hoitajat kokivat osaamisensa riittä-

vän. Heidän mukaansa esimerkiksi luennot olivat kuitenkin hyviä nuoremmille hoitajille, eli he ymmärsivät kuitenkin koulutusten tarpeellisuuden.

Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että haastateltavat pitivät tärkeänä muilta lasten hoitajilta pienryhmissä saamaansa vertaistukea. Omien kokemusten jakaminen ja niiden peilaaminen muiden näkemyksiin nähtiin arvokkaana asiana joka helpotti omaa työtä. Vapaaehtoistyöntekijän tärkeää verkostoa ovat muut vapaaehtoiset, joilta saa tukea omaan työhön. Heillä on myös oikeus tukeen ja ohjaukseen omalta ohjaajaltaan. (Auttamisen iloa 2008, 17.) Vastauksista nousi yllättäen esiin myös lasten hoitajien ajattelutapa jaotella hoitajat vanhoihin ja nuoriin hoitajiin. Syynä ovat varmasti osaksi haastateltujenkin mainitsemat erilaiset tuen tarpeet lasten hoitajana toimimisessa, ja ylipäätään erilaiset puheenaiheet. Pienryhmien harvat kokoontumiskerrat, ja osallistujien vaihtuvuus ovatkin ehkä vaikuttaneet siihen, etteivät lasten hoitajat ole ryhmäytyneet kunnolla. Kun pienryhmää ei juuri silloin ole ollut, kun joku asia on vaivannut, on ehkä otettu suoraan yhteyttä toiseen, itselleen tuttuun lasten hoitajaan. Näin side on vain vahvistunut ryhmän ulkopuolella. Jos ryhmiä järjestettäisiin useammin ja puheenaiheita kehoitettaisiin säästämään niihin tapaamisiin, voisi olla, että yhteenkuuluvuuden tunne lisääntyisi. Tutustuminen muihin vapaaehtoisiin sitouttaa jatkamaan mukana toiminnassa, mutta vaatii kaikilta ryhmän jäseniltä töitä (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 62).

Vastaajien perheiltä saamat palautteet olivat palkitsevia ja paras palaute oli uudestaan hoitamaan kutsuminen. Tunne siitä, että yhteistyö perheiden kanssa sujui, oli suurilta osin seurausta perheiden tyytyväisyydestä lasten hoitajien tapaan hoitaa lapsia. Moni haastateltava kertoi perheiden suoraan sanoneen luottavansa lasten hoitajaan heidän ikänsä ja kokemuksensa takia. Perheet jotka käyttävät MLL:n lastenhoitoapua, eivät todennäköisesti saa hoitoapua lasten omilta isovanhemmilta, koska heitä ei ole, he asuvat liian kaukana tai heitä ei vain kiinnosta. Syy ikääntyneiden lasten hoitajien arvostukseen voikin löytyä tästä. Jos lapsella ei ole läheistä suhdetta omaan isovanhempaansa, perheet voivat nähdä lasten hoitajan ikään kuin varamummona. Ns. sosiaalinen isovanhemmuus voi antaa myös perheelle paljon iloa ja lämpöä (Laru ym. 2010, 111). Lasten luottaminen muiden ihmisten käsiin voi myös olla vaikeaa, varsinkin jos lapsia ei ole aiemmin hoitanut kukaan muu kuin äiti

tai isä. Isoäiti-hahmo nähdään ehkä osaavampana kuin nuorempi hoitaja. Silloin vanhemmat vastaavat omaan tarpeeseensa tuntea lapsensa hoitaja mahdollisimman luotettavana.

Tutkimuksessa esiin nousseet ikävät kokemukset perheistä liittyivät perheiden mielenterveys- tai päihdeongelmiin, tai lasten hoitajien kokemukseen siitä etteivät lasten asiat perheissä olleet hyvin. Syyksi mainittiin mm. että he ovat jo työuransa aikana tavanneet tällaisia perheitä niin paljon, että kun kerran on mahdollisuus valita, he jättävät sellaiset hoitokeikat mieluummin väliin. Vastaajat kokivatkin erittäin tärkeänä mahdollisuuden valita hoitokeikat. Osasyynä voi olla edellä kuvattuun vanhempien antamaan luottamukseenkin liittyvä varmuus omaa työtä kohtaan. Hallinnan tunne on tärkeää, jotta ihminen voi luottaa omiin taitoihinsa. Itseluottamusta lisäävät positiiviset kokemukset myös lisäävät samalla motivaatiota. Itseensä ja omiin taitoihinsa luottava ihminen on myös valmiimpi ottamaan uusia haasteita vastaan. (Manka 2011, 151.) Tämä näkyikin vastauksissa. Vapaaehtoisesti lasten hoitajana toimiessaan ikääntyneet haluavat olla varmoja omasta osaamisestaan ja minimoida mahdollisuuden epäonnistumiseen. Tähän he voivat vaikuttaa valitsemalla itselleen sopivia työkeikkoja.

Haastattelun tulokset tukevat Elorannan ja Punkasen (2008) kirjoitusta siitä, miten toimintakyky vaikuttaa ihmisen mahdollisuuksiin osallistua. Tutkimuksessa nousi esiin lasten hoitajien halu jatkaa niin kauan kuin vain terveys kestää, ja toiminnassa mukana pysyminen riippuu vastausten mukaan fyysisistä tekijöistä, ei sisäisen motivaation hiipumisesta. Ihmisen vanhetessa toimintakyky alkaa suurella todennäköisyydellä heikentyä jollain asteella. Kyse ei välttämättä ole sairaudesta, vaan luonnollisesta vanhenemisestä. Vaikka luonnolliseenkin vanhenemiseen voi vaikuttaa terveellisillä elämäntavoilla, iäkkäämpi keho on haavoittuvaisempi sairauksille. Erilaiset sairaudet taas voivat viedä hyväkuntoiseltakin nopeasti toimintakyvyn. Yhden haastateltavan maininta lastenhoitotoiminnasta terveyttä tuottavana tekijänä nostaa esiin myös lastenhoidon toimintakykyä tukevan hyödyn.

Kaksi haastateltavista kertoi lopettamispäätöksen johtuvan rajallisesta ajasta, ja siitä että koko elämänsä työtä tehneinä he haluavat välillä sitä oikeaa va-

paata aikaa itselleen. Tässä tutkimuksessa näiden kahden omaa aikaa hakevien haastateltujen vastauksista voi päätellä että he ovat alun perin jääneet eläkkeelle viettämään ns. solidaarista eläkettä (ks. Elizasu 1999, 163 - 164 Kurjen 2007, 125 mukaan). Se taas on ilmentynyt aktiivisuutena MLL:n lastenhoitotoiminnassa. Nyt nämä haastateltavat ovat kuitenkin todenneet antaneensa aikaansa jo tarpeeksi ja haluavat jo alkaa viettää rauhallisempaa eläkeikää.

Tulevaisuudessa eläkeikäisten määrä kasvaa ja heidän tekemänsä valinnat omalle ajankäytöllensä ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä. Niin kuin Lyyra & Lyyra (2006) Ikivihreät -projektin tutkimuksesta kirjoittavat, muutokset eläkeläisten aktiivisuudesta harrastuksissa ja vapaaehtoistyössä tulevat olemaan sosiaalipoliittisesti merkittäviä. Tämänkin tutkimuksen mukaan eläkeikäisten aktiivisuus tuottaa hyvinvointia niin heille itselleen, kuin heidän työnsä kohteelle, perheille joiden lapsia he hoitavat. Asiaa olisi voinut tutkia tarkemmin esimerkiksi ottamalla mukaan Yeungin (2004) esittelemät kaikki neljä ulottuvuutta sekä motivaation merkitysyksiköt ja suunnitellut haastattelukysymykset niiden perusteella. Ilman tarkkoja kysymyksiä voi olla, että tässäkin tutkimuksessa jäi saamatta sellaisia vastauksia motivaatiota tuottavista asioista, jotka olisi saatu jos asiasta olisi osannut kysyä. Haastateltaviksi olisi voinut myös valita pelkästään jo lopettaneita lasten hoitajia. Nyt vastauksissa näkyy vain se syy, jonka takia he uskovat lopettavansa. Todellisuudessa lopettamiseen johtavat syyt voivat olla joitain muita kuin mitä vastaajat nyt nimeävät.

LÄHTEET

Auttamisen iloa – Palvelevan vapaaehtoistoiminnan opas. 2008. Eläkeliiton julkaisu. Helsinki: Eläkeliitto.

Eloranta, T. & Punkanen T. 2008. Vireään vanhuuteen. Helsinki: Tammi.

Harju, A. 2007. Aarre loistamaan. Teoksessa: Harju, A. (toim.) Kansalaistoimintaan kätketty aarre, s. 10 - 25.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Karreinen, L., Halonen, M & Tennilä, M. 2010. 10 askelta parempaa vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto.

Kurki, L. 2007. Innostava vanhuus. Helsinki: Finn Lectura.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka – Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Lampikoski, T. 2009. Hidasta! – Ajankäytön valinnat arjessa ja työssä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lappeenrannan paikallisyhdistys. 2013. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lappeenrannan paikallisyhdistyksen internetsivut. Saatavissa: http://lappeenranta.mll.fi/tietoa_yhdistyksesta/ [viitattu 9.7.13].

Laru, S., Oulasmaa, M. & Saloheimo A. 2010. Isovanhemmuuden eri muodot ja haasteet. Teoksessa: Fågel, S., Rotkirch, A. & Söderling, I. Farkkumummoja ja pehmoaareja – uusia ikkunoita isovanhemmukseen. Väestöliitto, s. 105 - 115.

Leiviskä, E. 2011. Työ täynnä elämää – työn merkityksellisyyden seitsemän lähdeä. Helsinki: Tietosanoma.

Lundell, S., Tuominen, E., Hussi, T., Klemola, S., Lehto, E., Mäkinen, E., Ondenbourg R., Saarelma-Thiel, T. & Ilmarinen, J. 2011. Ikävoimaa työhön. Helsinki: Työterveyslaitos.

Lyyra T.-M & Lyyra A.-L. 2006. Harrastustoiminnot 65–69-vuotiailla jyvaskyläläisillä vuosina 1988,1996 ja 2004. Julkaisussa: Heikkinen E.,Kauppinen M., Salo P.-L., Suutama T. (toim.) Ovatko 65–69-vuotiaat aikaisempaa toimintakykyisempiä, terveempiä ja aktiivisempia? Havainnot Iki-vihreät-projektin koorttivertailututkimuksesta vuosilta 1988, 1996 ja 2004. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 83, s.119 - 132.

Manka, M.-L. 2011. Työn ilo. 1.–2. painos. Helsinki: WSOY.

MLL. 2010. Hoitajan käsikirja. Lastenhoitotoiminta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

MLL. 2011. Lastenhoitokurssi. Opiskelijan opas. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

MLL. 2012. Vuosikertomus. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavissa: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/9a47d48e3553d526bed98d3e5c935609/1399485967/application/pdf/17521009/Vuosikertomus%202012_web.pdf [viitattu 10.12.13].

MLL. 2013. Vaikuttaminen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa: <http://www.mll.fi/mll/vaikuttaminen/> [viitattu 21.11.2013].

Niemelä, H. 2013. Pieni eläkekirja : Eläkkeelle työstä, ei elämästä. Helsinki: Maahenki Oy.

Pohjalainen, H. 1998. Lapsen tähden : Mannerheimin Lastensuojeluliitto Kouvolan yhdistys 1923-1998. Pieksämäki: Raamattutalo.

Raninen, A., Raninen, T., Toni, I. & Tornaesus, G. 2008. Mathildan muodonmuutos – kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki: WSOY.

Riikonen, E. 2013. Työ ja Elinvoima – Eli miksi harrastukset, leikki ja taide ovat siirtymässä työn ja työhyvinvointiajattelun ytimeen? Helsinki: Osuuskunta Toivo.

Riippa, P. 2011. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitokurssin avaus. PowerPoint-esitys 9.11.2011. Kouvola: Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenhoitokurssi.

Tilastokeskus. 2013. Yli 55-vuotiaiden työllisyys kasvanut merkittävästi viidesätoista vuodessa. Tilastokeskuksen Työvoimatutkimus. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa:

https://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2012/14/tyti_2012_14_2013-11-05_tie_001_fi.html [viitattu 19.1.14].

Yeung, A. B. 2004. The Octagon Model of Volunteer Motivation: Results of a Phenomenological Analysis. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* Mar 2004, Vol. 15 Issue 1, s. 21 - 46.

1. Taustatiedot: lähipiiri, työuran pituus ja ala, historia järjestötoiminnassa.

2. Teemat

a) Lasten hoitajana aloittaminen

- Kuinka kauan olet toiminut lasten hoitajana?
- Mistä sait tietoa lastenhoitotoiminnasta?
- Kauan päätös mukaan lähtemisestä kesti, ja mikä siihen vaikutti?
- Mitkä ovat tärkeimmät motiivit mukana olemiseen?

b) Kokemukset lasten hoitajana työskentelemisestä

- Millaisena koet käytettävyyssaikeiden ilmoittamisen, verotuksen ja palkanmaksun?
- Mitä mieltä olet MLL:n tarjoamista jatkokoulutuksista ja luennoista?
- Mitä mieltä olet virkistysilloista ja pienryhmistä?

c) Kokemukset lapsista ja perheistä

- Millaisia hoidettavat lapset mielestäsi olet?
- Millaista yhteistyö perheiden kanssa on?
- Onko eteen tullut joskus haastavia tilanteita, jos, niin millaisia?
- Millaisia hyviä ja palkitsevia kokemuksia sinulla on lastenhoitotoiminnasta?
- Oletko rajannut hoidettavien lasten määrää, ikää tai kellonaikaa? Jos, niin miksi?

d) Tulevaisuus MLL:n lasten hoitajana

- Millaisena näet tulevaisuuden MLL:n lasten hoitajana?
- Kuinka kauan aiot jatkaa ja minkä syyn takia uskot lopettavasi?
- Minkälaista tukea toivoisit MLL:n tarjoavan työssä jaksamiseen?